

C I T Y | L
F O R M | T

2022

BENDRŪJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMAS/KONCEPCIJA

**Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos
bendrojo plano keitimas**

Planavimo organizatorius	ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJOS DIREKTORIUS Kodas juridinių asmenų registre - 188766722 Vilniaus g. 19, LT-18116 Švenčionys Tel. (8 387) 66 372 El. p. paštas savivaldybe@svencionys.lt www.svencionys.lt
Teritorijų planavimo dokumento pavadinimas	ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS
Planuojama teritorija	Švenčionių rajono savivaldybės teritorija
Teritorijų planavimo dokumento rūšis	Kompleksinis
Porūšis	Savivaldybės bendrasis planas
Lygmuo	Savivaldybės
Etapas	Rengimo
Stadija	Esamos būklės įvertinimas
TPDIRS TPD Nr.	K-RJ-86-21-288
Bylos žymuo	CF-21U-84
Tomas	II
Data	2022
Rengėjas	UAB CityForm LT Įmonės kodas: 304696907 S. Žukausko g. 4, LT-08244 Vilnius Tel.: +370 616 54100 / El. p.: info@cityform.lt / www.cityform.lt
	<i>Kontaktinis asmuo:</i> Projekto vadovė – Giedrė Ratkutė Skačkauskienė Tel.: +370 616 54100 / El. p.: info@cityform.lt

Atestato Nr.	Pareigos	Vardas Pavardė	Parašas
A1735	Direktorė Projekto vadovė	Gitana Mineikienė Giedrė Ratkutė Skačkauskienė	

DARBA PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SĄRAŠAS

Eil. Nr.	Atlikta dalis	Vardas, pavardė / pozicija (kvalifikacijos atestato Nr.)	Parašas
1.	<i>Įvadas, 1-3, 5-13 sk., GIS</i>	Giedrė Ratkutė Skačkauskienė / projekto vadovė (Nr. ATP 1735)	
2.	<i>Įvadas, 1-13 sk., GIS</i>	Aistė Jakubauskienė / architektė	
3.	<i>4 sk.</i>	Irena Kliobavičiūtė / nekilnojamojo kultūros paveldo specialistė (Nr. A1106)	
4.	<i>5-7, 13 sk.</i>	Vida Bujauskienė	
5.	<i>11-13 sk.</i>	Gitana Mineikienė / projekto dalies vadovė (Nr. 0105)	
6.	<i>11-13 sk.</i>	Dovilė Lazauskaitė / inžinierė	

TURINYS

Įvadas	5
1. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių formavimo principai.....	10
1.1. Darnaus vystymo principų integravimas	10
1.2. Konceptijos sąsajos su strateginiais, aukštesnio lygmens dokumentais.....	11
1.3. Esamos būklės įvertinimo išvados ir kiti veiksniai lemiantys konceptualiuosius sprendinius.....	17
2. Demografinės situacijos scenarijai, socialinės, ekonominės sričių vystymo principai	21
2.2. Demografinės situacijos scenarijai	22
2.3. Konceptijos I alternatyva	23
2.4. Konceptijos II alternatyva	23
3. Urbanistinio karkaso vystymo kryptys.....	23
3.1. Konceptijos I alternatyva	23
3.2. Konceptijos II alternatyva	25
4. Funkcinis zonavimas	28
4.1. Konceptijos I alternatyva	28
4.2. Konceptijos II alternatyva	30
5. Kultūros paveldo išteklių apsaugos kryptys ir įveiklinimo priemonės. konceptijos nuostatos	32
6. Gamtinis karkasas	34
7. Kraštovaizdis	37
8. Rekreacinis potencialas	41
8.1. Konceptijos I alternatyva	41
8.2. Konceptijos II alternatyva	42
9. Susisiekimo infrastruktūra.....	44
10. Inžinerinės infrastruktūros vystymo tendencijos	46
11. Konceptijos alternatyvų palyginamoji analizė	53

Grafinė dalis:

1. Konceptijos I alternatyva, M 1:50 000
2. Konceptijos II alternatyva, M 1:50 000

Ivadas

Keičiamas Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2009 m. sausio 23 d. sprendimu Nr. T-2. „Dėl Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“.

Teritorijų planavimo dokumentas rengimo pagrindas – Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 29 d. sprendimas Nr. T-120 „Dėl Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo“.

Bendrasis planas rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu (toliau – Teritorijų planavimo įstatymas), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (toliau – Taisyklės), kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais ir metodiniais nurodymais, reglamentuojančiais teritorijų planavimo dokumentų rengimą, derinimą, tikrinimą, viešinimą, strateginį pasekmių aplinkai vertinimą.

Bendrasis planas – kompleksinio teritorijų planavimo dokumentas, kuriame pagal teritorijų planavimo lygmenį ir uždavinius nustatoma planuojamos teritorijos erdvinė struktūra ir teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos ir reikalavimai bei apsaugos principai.

Planuojama teritorija

Švenčionių rajono savivaldybės administracinė teritorija

Planavimo tikslai

- Sudaryti sąlygas darniai valstybės teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, teritorijų sanglaudai, kompleksiškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius uždavinius.
- Nustatyti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų valstybei svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas.
- Sudaryti sąlygas racionaliam šalies gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui.
- Numatyti šalies gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologiškai pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą.
- Kurti sveiką, saugią, darnią gyvenamąją aplinką ir visavertes gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse.
- Sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas.

Planavimo uždaviniai

- Derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybių ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų.
- Sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti.
- Suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
- Optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemones;
- Numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, optimalią kraštovaizdžio struktūrą;
- Detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius.
- Nustatyti savivaldybės ir jos urbanistinių centrų socialinės infrastruktūros sistemos vystymo reikalavimus detalizuojant valstybės lygmens bendrųjų planų privalomąsias teritorijos naudojimo nuostatas;
- Patikslinti valstybės dalies bendrajame plane (jei jis parengtas) numatomų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
- Numatyti Švenčionių rajono savivaldybei, valstybei svarbių objektų išdėstymą, svarbiems objektams rezervuotinas teritorijas;
- Nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
- Nustatyti gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbias teritorijas, antropogeninius ir gamtinius elementus, vertingą kraštovaizdį reprezentuojančias apžvalgos vietas ir iš jų atsiveriančias panoramas, numatyti jų vizualinę apsaugą;
- Numatyti ypatingų inžinerinių statinių išdėstymą pažymint visus esamus, rengiamu bendruoju planu ir kitais teritorijų planavimo dokumentais numatomus 30 m ir aukštesnius ypatingus inžinerinius statinius, kuriems aptarnauti reikalingas ne didesnis kaip 0,01 ha žemės plotas, kuriam Lietuvos Respublikos žemės įstatymo 40 straipsnio 6 dalies 2 punkte numatytu atveju neformuojamas atskiras žemės sklypas;
- Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos bendrojo plano „LIETUVA 2030“ sprendinius, juos perkelti į Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrąjį planą;
- Numatyti atsinaujinančių išteklių energetikos objektų statybą (išskyrus atvejus, numatytus Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme;);

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos funkcinis zonavimas; ▪ Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos gyvenamųjų vietovių sistema – savivaldybės urbanistinių centrų sistema ir jų funkciniai ryšiai, savivaldybės urbanistinių centrų vystymo galimybės ir urbanizuotų teritorijų prioritetinės plėtros kryptys; ▪ Inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo principai (ar jos išdėstymo reikalavimai), inžinerinių komunikacijų koridoriai; ▪ Išskiriamos urbanizuotos, urbanizuojamos ir neurbanizuojamos teritorijos (arba nurodomos urbanizuotų teritorijų plėtros kryptys), nustatomos prioritetinės plėtros teritorijos ir galimas plėtros mastas, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapai; ▪ Įvertinti teritorijas, kurioms būtina rengti vietovės lygmens bendruosius planus masteliu: M 1:2 000 – 10 000; ▪ Žemės gelmių išteklių telkiniai; ▪ Siūlomų apželdinti mišku teritorijų išdėstymas; ▪ Turistinių trasų, rekreacinių zonų išdėstymas; ▪ Įvertinti galiojančius specialiuosius planus ir integruoti jų sprendinius į rengiamą bendrąjį planą.
Plano keitimo etapai	Parengiamasis, rengimo ir baigiamasis.
Kita informacija	<p>Planuojamas laikotarpis – ne trumpesnis nei 10 metų. Bendrojo plano sprendiniai galioja neterminuotai arba tol kol bus parengtas ir patvirtintas jį keičiantis to paties lygmens teritorijų planavimo dokumentas.</p> <p>Parengiama Bendrojo plano koncepcija. Koncepcijos nepriklausomas profesinis vertinimas neatliekamas. Vyriausybės nustatyta tvarka atliekamos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūros. Atviras konkursas geriausiai urbanistinei idėjai atrinkti neorganizuojamas.</p>
Plano keitimas atliekamas vadovaujantis:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2021 m. balandžio 29 d. sprendimas Nr. T-120 „Dėl Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo rengimo pradžios ir planavimo tikslų“; ▪ Švenčionių savivaldybės administracijos direktoriaus 2021 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. A-326 „Dėl Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“; ▪ Švenčionių rajono savivaldybės administracijos 2021-06-01 teritorijų planavimo sąlygos REG180672; ▪ Viešosios įstaigos "Plačiajuostis internetas" 2021-05-20 teritorijų planavimo sąlygos REG179233; ▪ Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos 2021-05-20 teritorijų planavimo sąlygos REG179314; ▪ AB "Energijos skirstymo operatoriaus" 2021-05-20 teritorijų planavimo sąlygos REG179380;

- Telia Lietuva, AB 2021-05-21 teritorijų planavimo sąlygos REG179529;
- Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos 2021-05-24 teritorijų planavimo sąlygos REG179614;
- Valstybės įmonės Lietuvos automobilių kelių direkcijos 2021-05-25 teritorijų planavimo sąlygos REG179720;
- Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 2021-05-25 teritorijų planavimo sąlygos REG179866;
- LITGRID AB 2021-05-27 teritorijų planavimo sąlygos REG180195;
- Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2021-05-28 teritorijų planavimo sąlygos REG180333;
- Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2021-05-28 teritorijų planavimo sąlygos REG180386;
- Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2021-05-31 teritorijų planavimo sąlygos REG180455;
- Viešosios įstaigos Transporto kompetencijų agentūros 2021-05-31 teritorijų planavimo sąlygos REG180536;
- Uždarosios akcinės bendrovės "VILNIAUS VANDENYS" 2021-05-31 teritorijų planavimo sąlygos REG180540;
- Aplinkos apsaugos agentūros 2021-06-01 teritorijų planavimo sąlygos REG180556;
- Asvejos regioninio parko direkcijos 2021-06-01 teritorijų planavimo sąlygos REG180569;
- Akcinės bendrovės "Lietuvos geležinkeliai" 2021-06-01 teritorijų planavimo sąlygos REG180629;
- Lietuvos kariuomenės 2021-06-08 teritorijų planavimo sąlygos REG181587;
- Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos 2021-06-22 teritorijų planavimo sąlygos REG183044;
- Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos 2021-07-16 teritorijų planavimo sąlygos REG185541;
- UAB Gren Švenčionys 2022-01-26 teritorijų planavimo sąlygos REG209372;
- Sirvėtos regioninio parko direkcijos 2022-01-27 teritorijų planavimo sąlygos REG209530;
- Utenos rajono savivaldybės administracijos 2022-01-28 teritorijų planavimo sąlygos REG209630;
- Molėtų rajono savivaldybės administracijos 2022-01-28 teritorijų planavimo sąlygos REG209747;
- Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcijos 2022-02-01 teritorijų planavimo sąlygos REG210047;
- Ignalinos rajono savivaldybės administracijos 2022-02-01 teritorijų planavimo sąlygos REG210164;
- Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2022-02-02 teritorijų planavimo sąlygos REG210286.

**Teritorijų planavimo
sąlygų neišdavė:**

- AKCINĖ BENDROVĖ "SUSKYSTINTOS DUJOS"
- UAB "Švenčionių švara"
- UAB "PABRADĖS KOMUNALINIS ŪKIS"
- Valstybinės miškų tarnyba

Bendrujų sprendinių formavimo stadijos uždaviniai ir tikslai

Bendrujų sprendinių formavimo stadijoje, atsižvelgiant į planuojamą teritoriją ir jai taikomas strateginio planavimo dokumentų nuostatas, nustatomos planuojamos teritorijos planinės ir erdvinės struktūros vystymo kryptys, naudojimo ir apsaugos principai.

Bendrujų sprendinių formavimo stadijoje parengiama Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcija. Vyriausybės nustatyta tvarka atliekamas strateginis pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV). Bendrojo plano koncepciją sudaro aiškinamasis raštas ir brėžiniai. Koncepcijos aiškinamajame rašte apibūdinami teritorijos konceptualieji sprendiniai, dvi vystymo alternatyvos. Vadovaujantis valstybės teritorijos ir valstybės teritorijos dalies bendrojo plano sprendiniais, teritorijos vystymo koncepcijoje nurodomi principiniai planuojamos teritorijos planavimo sprendimai:

- funkcinis teritorijų zonavimas;
- urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų tvarkymo režimų nustatymas;
- susisiekimo sistema;
- urbanizuojamų teritorijų prioritetinė plėtra;
- inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo principai;
- gamtinio karkaso, želdynų sistemos formavimo principai ir kitos vystymo kryptys.

Planuojamas laikotarpis – Planuojamas laikotarpis – ne trumpesnis nei 10 metų. Bendrojo plano sprendiniai galioja neterminuotai arba tol kol bus parengtas ir patvirtintas jį keičiantis to paties lygmens teritorijų planavimo dokumentas.

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos brėžiniai teikiami masteliu 1:50 000. Bendrujų sprendinių formavimo sprendiniai detalizuojami bendrojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje ir gali kisti tiek kiek nekeičiama koncepcijos sprendinių esmė.

Saugomose teritorijose bei Europos ekologinio tinklo Natura 2000 teritorijose veikla vykdoma vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymu, saugomų teritorijų planavimo dokumentais bei kitais veiklą jose reglamentuojančiais teisės aktais. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos sprendiniai galioja tiek, kiek neprieštarauja saugomas Europos ekologinio tinklo Natura 2000 apsaugą teritorijas bei veiklą jose reglamentuojantiems teisės aktams.

1. ŠVENČIONIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMO BENDRŲJŲ SPRENDINIŲ FORMAVIMO PRINCIPAI

1.1. Darnaus vystymo principų integravimas

Atliekant Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimą, formuojant koncepcijos alternatyvas – perspektyvinius erdvinio vystymo principus, ypač svarbu užtikrinti darnaus vystymosi principų integravimą. Darnus vystymasis tenkina žmonijos reikmes dabar, neapribodamas ateities kartų galimybių tenkinti savąsias (JTO, 1987). Jis remiasi trimis pamatinėmis dimensijomis – ekonomikos augimu, visuomenės gerove bei aplinkos kokybe, užtikrinant subalansuotą visų vystymą, neprioretizuojant nei vienos kitų dviejų sąskaita. 2015 m. JT priėmė 17 darnaus vystymosi tikslų (DVT), kurie yra paremti penkiais principais: žmonės, planeta, gerovė (klestėjimas), taika ir partnerystė (angl. 5 P's: people, planet, prosperity, peace and partnership). DVT – ne tik plati vizija darnesnei pasaulio ir visų gyventojų ateičiai, bet tai ir konkreti uždaviniais ir rodikliais paremta sistema. Darnaus vystymosi tikslai siekia socio-ekonominės atskirties mažinimo, nevaldomos ir nedarnos plėtros ribojimo, taršos ir kito neigiamo urbanizuotų teritorijų poveikio aplinkai mažinimo. Darnus vystymasis gali būti užtikrintas tik tuomet, kai skirtingi prioritetai yra derinami tarpusavyje, jų siekiama sinergiškai, atsižvelgiant į sąveikas ir sąryšius tarpusavyje.

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos vystymui svarbiausi tvarų vystymą užtikrinantys veiksniai:

- Darni urbanizacija.
- Stiprūs miesto, priemiesčių ir kaimo vietovių ryšiai.
- Didėjanti gyventojų sveikata ir gerovė - oro taršos mažinimas - vystymas alternatyvių (mažiau taršių, skatinančių fizinį aktyvumą) transporto priemonių, saugumo didinimas, užtikrinimas prieigų prie bendro naudojimo viešųjų erdvių, kas taip pat kelia gyventojų psichinės sveikatos lygį.
- Švietimo ir kultūros kokybės kėlimas.
- Saugaus geriamo vandens, sanitarinių paslaugų (nuotekų valymo ir kanalizacijos) kokybės užtikrinimas, lietaus vandens nutekėjimo ir kietųjų atliekų tvarkymas yra planuojami ir valdomi integruotu būdu.
- Sudarant sąlygas atsinaujinančių išteklių energetikos (individualiam) vartojimui ir gamybai yra mažinamas neigiamas poveikis aplinkai, įskaitant neigiamą klimato kaitos poveikį. Tvarus energijos išteklių valdymas reiškia, kad energijos, medžiagų ir vandens naudojimas yra mažinamas, o ištekliai naudojami ir veiksmingai iš naujo panaudojami jų natūraliame cikle. Turi būti teikiamas prioritetas atsinaujinančių energijos šaltinių vartojimui.
- Aukštas gyventojų užimtumas, nes tai turi tiesioginę įtaką gyvenimo gerovei bei sukuria socialinį saugumą ir didina visuomenės sanglaudą.
- Klimato kaitos švelninimui skirtų priemonių įgyvendinimas leistų padidinti gyvenamųjų vietovių atsparumą neigiamam klimato kaitos poveikiui. Turėtų būti siekiama sumažinti neigiamą klimato poveikį ir palaipsniui atsisakyti ŠESD išmetimo.
- Darnių ir efektyvių atliekų tvarkymo sistemų diegimas.
- Nekontruojiama urbanizacijos drieka gali turėti neigiamos įtakos natūralioms ekosistemoms. Integruotas požiūris į urbanizaciją, saugant gamtinius išteklius, skatina investuoti į ekosistemų atkūrimą, taip siekiant padidinti atsparumą gamtinėms nelaimėms, mažinti oro taršą ir kitą neigiamą poveikį aplinkai bei užtikrinti būtinų ekosisteminių paslaugų tiekimą.

1.2. Konceptijos sąsajos su strateginiais, aukštesnio lygmens dokumentais

Pagrindiniai tarptautiniai strateginiai dokumentai, jų nuostatos

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijoje nustatyti vystymo principai siejasi su aukštesnio lygmens (nacionalinio, Europos bendrijos bei tarptautinio) dokumentų tikslais ir jiems neprieštarauja.

ES darnaus vystymosi strategija, tai ilgalaikės darnos vizija, kurioje ekonomikos augimas, socialinė sanglauda ir aplinkos apsauga glaudžiai susiję ir vienas kitą papildo. Pagrindiniai strategijos tikslai – mažinti oro taršą, skatinti ekologišką transportą, siekti tvaraus vartojimo bei gamybos, skatinti netaršių technologijų kūrimą ir diegimą, išnaudoti Europos demografinį potencialą didinant užimtumo lygį, našumą ir sėkmingą migrantų integraciją.

Lietuvos Respublikos ratifikuotos **Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos** tikslas – skatinti tvarią plėtrą bei laikytis įsipareigojimo riboti ir mažinti išmetamus teršalus.

Lietuvos Respublikos ratifikuotoje **Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje** numatyti tikslai:

1. priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį
2. bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas;
3. vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui;
4. imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), prezentavimui bei reabilitavimui.

Lietuvos Respublikos ratifikuotoje **Europos kraštovaizdžio konvencijoje** numatyti tikslai:

1. skatinti kraštovaizdžio apsaugą, tvarkymą bei planavimą ir organizuoti Europos bendradarbiavimą kraštovaizdžio klausimais;
2. įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą;
3. integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikio kraštovaizdžiui.

Lietuvos Respublikos ratifikuotoje ES tarybos direktyvoje **Dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos** numatytas tikslas – skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus.

Aktualiausi nacionalinio lygmens dokumentai

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ apima valstybės viziją ir raidos prioritetus bei jų įgyvendinimo kryptis iki 2030 metų. Valstybės vizija yra „Lietuva – sumani šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti“. Išskiriamos pažangai svarbios vertybės – atvirumas, kūrybingumas ir atsakomybė bei 3 pažangos sritys: visuomenė, ekonomika ir valdymas. Pokyčiai šiose srityse įtvirtins pažangos vertybes ir remsis darnaus vystymosi principais. Pokyčių tikimasi šiose srityse: 1) sumani visuomenė; 2) sumani ekonomika; 3) sumanus valdymas. Šie prioritetai yra detalizuojami rengiant vidutinio laikotarpio strateginius dokumentus, programas, planus. Strategijai įgyvendinti parengta Nacionalinės pažangos programa – pagrindinis valstybės plėtros strateginis dokumentas.

Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, (patvirtintoje 2003-09-11 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1160) orientuojamasi į ES normatyvų ir tarptautinių konvencijų reikalavimų įgyvendinimą, ribojant aplinkos taršą ir poveikį pasaulio klimatui bei skatinant naujausių, aplinkai mažesnį neigiamą poveikį darančių, technologijų diegimą, o ypač daug dėmesio skiriama mokslinei pažangai ir žinioms.

Nacionalinės kultūros paveldo apsaugos politikos gairės (patvirtintos 2012-11-16 Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymu Nr. JV-811) – dokumentas, nustatantis sisteminius valstybinės kultūros paveldo apsaugos planavimo ir įgyvendinimo prioritetus ir kryptis. Pagrindiniai šių gairių uždaviniai:

- išsaugoti ir aktualizuoti kultūros paveldą ir ugdyti visuomenės sąmoningumą;
- didinti viešųjų paslaugų prieinamumą;
- diegti į rezultatus orientuotą ir įrodymais grįstą valdymą;
- plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą, užtikrinti kraštovaizdžio ir gamtos išteklių nykimo prevenciją ir atkurti gerą aplinkos būklę;
- užtikrinti viešojo valdymo institucijų veiklos skaidrumą ir viešosios informacijos prieinamumą visuomenei.

Lietuvos Respublikos kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonės (patvirtintos 2005-08-22 Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 909) nustatytos su tikslu įgyvendinti bendrus kraštovaizdžio tvarkymo uždavinius, įvertinant šalies kraštovaizdžio struktūrinę įvairovę, užtikrinant kraštovaizdžio apsaugą, naudojimą, tvarkymą ir planavimą darnios plėtros sąlygomis, tinkamai koordinuojant savivaldybių institucijų veiksmus, plėtojant visuomenės suvokimą apie kraštovaizdžio vertę ir vaidmenį.

Lietuvos Respublikos Bendrasis planas

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas 2030 – strateginio lygmens planavimo ir valstybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentas, kuriuo nustatomos LR teritorijos erdvinio vystymo įgyvendinimo gairės, valstybės teritorijos erdvinė struktūra ir naudojimo privalomosios nuostatos bei kiti susiję sprendiniai siekiant darnaus teritorijų vystymo. Planu siekiama:

- valstybės integracijos ir konkurencingumo tarptautinėje plotmėje, taip pat mažinti ekonominius, socialinius ir regioninius netolygumus, teikti kokybiškas ir visiems prieinamas viešąsias paslaugas, užtikrinti būtinus sisteminius pokyčius, skirtus aplinkos ir klimato kaitos iššūkiams įveikti šalies viduje;
- atsakingai vartoti, naudoti išteklius, saugoti, įveiklinti gamtos ir paveldo vertybes, nuolat kurti vietovės, savivaldybės, regiono, šalies tapatybę, aukštą savo, šeimos, bendruomenės, visuomenės gyvenimo kokybę, diegiant visuomenėje holistinį požiūrį, įpročius, elgesio modelius, atkakliai siekiant valstybės pažangos, konkurencingumo, palaipsninio perėjimo prie žiedinės

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, patvirtinusi naująjį Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą, 2021-09-29 nutarimu Nr. 789 apskričių teritorijų bendruosius (generalinius) planus pripažino netekusiais galios.

Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos iniciatyva 2017 m. buvo parengtos **LR darniojo turizmo plėtros gairės**, kuriose išskirti šie Lietuvos darniojo turizmo skatinimo prioritetai:

Įtvirtinti regioninio turizmo plėtrą kaip vieną iš strateginių plėtros tikslų;

- Skatinti visiems prieinamo turizmo plėtrą;
- Skatinti verslumą turizmo sektoriuje, ypatingą dėmesį skiriant turizmo smulkią verslą plėtrai regionuose;

- Skatinti turizmo paslaugų sertifikavimą, siekiant užtikrinti darnios plėtros principų integraciją turizmo sektoriuje bei sektoriaus konkurencingumą;
- Skatinti turizmo paslaugų sertifikavimą, siekiant užtikrinti darnios plėtros principų integraciją turizmo sektoriuje bei sektoriaus konkurencingumą;
- Atnaujinti turizmo rodiklių sistemą, pritaikant tarptautinių organizacijų siūlomus rodiklius darnios plėtros principų integracijai turizmo sektoriuje;
- Skatinti viešojo ir privataus sektoriaus bei visuomenės sąmoningą požiūrį į darnųjį turizmą (apdovanojimai ir pan.).

Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos užsakyму 2019 m. parengta galimybių studija **Turizmo sektoriaus analizė bei strateginės plėtros kryptys**, kurioje pagrindinis siūlomas turizmo sektoriaus vystymo tikslas – inovacijomis grįstas turizmo sektoriaus kuriamos pridėtinės vertės didinimas (atsakingo ir tvaraus turizmo raidos principų užtikrinimas socialiniu, kultūros, gamtos ir ekonominiu požiūriu, vertę kuriančios partnerystės tarp suinteresuotų šalių ir institucijų turizmo srityje skatinimas).

Dokumente siūloma laikytis tęstinumo ir siekti diversifikuoti turizmo sektorių, o taip pat siekiant šio sektoriaus kryptingo vystymo ir atsižvelgiant į ribotus išteklius, siūloma koncentruotis į santykinai nedidelį prioritetų skaičių kiekvienoje turizmo rūšyje. Koncentruotis į šias turizmo rūšis: *kultūros* (amatų ir edukacijų turizmas, gyvosios kultūros pažinimas, kaimo turizmas, kultūros paveldo objektų lankymas, religinis turizmas ir kt.), *gamtos* (aktyvus judėjimas ir pramogos gamtoje, gamtos objektų lankymas, paukščių stebėjimas ir kt.), *sveikatos* (reabilitacinis ir sanatorinis kurortinis gydymas ir kt.), *verslo ir tarptautinių renginių* (didelio masto konferencijos, didelio masto renginiai, organizacijų „darbostogos“, organizacijų išvažiuojamieji susitikimai ir renginiai ir kt.).

Vilniaus regiono integruota teritorijų vystymo programa skirta ES fondų investicijų veiksmų paramai įgyvendinti. Programa įgyvendinama Vilniaus regiono tikslinėse teritorijose. Tokiai teritorijai priskiriamas Švenčionių miestas. Su Vilniaus regiono tikslinėmis teritorijomis susietomis teritorijomis, kuriose taip pat įgyvendinama ITV programa, laikomos: Švenčionėlių ir Pabradės miestai, kurie užtikrina pagrindinių paslaugų teikimą ir užimtumo galimybes kaimo gyvenamųjų vietovių gyventojams, miesto ir kaimo gyvenamųjų vietovių ryšius.

Dokumentai, kuriuose pateikiami pasiūlymai dėl ES veiksmų konkrečioje srityje: **Lietuvos regioninės politikos Baltoji knyga: darniai ir tvariai plėtrai 2017-2030** (pritarta 2017-12-15 Nacionalinės regioninės plėtros tarybos posėdyje); **Lietuvos kaimo ir žemės ūkio plėtros Baltoji knyga**: Nacionalinės politikos iššūkiai, uždaviniai ir veiksmai iki 2030 m. (2019-02-21 pasirašyta žemės ūkio ministro ir socialinių partnerių).

Lietuvos susisiekimo plėtros iki 2050 m. strategija (patvirtinta 2020-12-07 LR Susisiekimo ministro įsakymu Nr. 3-746) nurodo, kad transporto sistema turi būti plėtojama siekiant:

- Aplinkos apsaugos reikalavimų įgyvendinimą bei planuojamas apkrovas atitinkančią infrastruktūrą;
- Vieningu ES transporto sistemos sukūrimu;
- Modernaus daugiarūšio transporto infrastruktūros tinklų įrengimu;
- Perėjimu prie mažai taršaus mobilumo;
- Didesniu transporto prieinamumu, patikimumu bei pasiekiamumu.

Švenčionių rajono savivaldybės bendrojo plano keitimo koncepcija parengta, vadovaujantis aukščiau išvardintais dokumentais ir neprieštarauja juose iškeltiems tikslams bei uždaviniams, pagrindinėms nuostatomis.

Vienos ar kelių valdymo sričių plėtros programos, strateginės veiklos planai ir kiti strateginio planavimo dokumentai:

- Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2021 m. vasario 25 d. sprendimu Nr. T-78 patvirtintas Švenčionių rajono savivaldybės 2021–2027 metų strateginis plėtros planas;
- Švenčionių rajono savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 15 d. sprendimas Nr. T-32 patvirtintas Švenčionių rajono savivaldybės 2022–2024 m. Strateginis veiklos planas;
- Švenčionių rajono turizmo sektoriaus plėtros galimybių studija.

Strateginis plėtros planas yra kompleksinis teisinis strateginio planavimo dokumentas, kuriame nustatoma bendroji savivaldybės plėtros strategija: plėtros prioritetai, tikslai, uždaviniai, priemonės strategijai įgyvendinti bei įgyvendinimo etapai. Strateginis plėtros planas sudaro galimybes nustatyti dabartinę savivaldybės vietą ir reikšmę šalies ekonominiame bei socialiniame gyvenime, įvertinti nuolat kintančias plėtros tendencijas, išanalizuoti jų reikšmę savivaldybės politikai, nustatyti veiklos kryptį. Švenčionių rajono savivaldybės strateginio plėtros plano prioritetai yra šie: pažangi ir žalia ekonomika, socialiai atsakinga, išsilavinusi, sveika ir saugi visuomenė; pasiekama, modernios infrastruktūros žaliaji savivaldybė; bendruomenėms atvira savivaldybė.

Įgyvendinant Švenčionių rajono savivaldybės 2021–2027 metų strateginio plėtros plano prioritetus, yra siekiama pažangios ekonomikos ir piliečiams atviros savivaldos, yra ugdoma išsilavinusi, socialiai atsakinga, sveika ir saugi visuomenė bei kuriama žalesnė, išvystytos ir modernios infrastruktūros savivaldybė. Kiekvieną suformuluotą prioritetą išsamiai apibūdina strateginio vystymo ir plėtros tikslai bei uždaviniai ir priemonės.

Bendrojo plano koncepcija sudarys sąlygas Švenčionių savivaldybės strateginio plėtros plano 2021–2027 metams tikslų įgyvendinimui – verslo ir aplinkos gerinimas ir konkurencingumo skatinimas; Kaimo plėtra ir verslumo skatinimas; turizmo patrauklumo didinimas; socialinės pagalbos prieinamumo didinimas, socialinės atsakomybės stiprinimas; besimokančios visuomenės poreikiams atitinkančios švietimo sistemos plėtojimas; gyventojų sveikatos puoselėjimas, stiprinimas ir fizinio aktyvumo skatinimas; kultūros paslaugų prieinamumo didinimas; viešojo saugumo didinimas; modernios infrastruktūros pasiekiamumo gerinimas; modernios inžinerinės infrastruktūros užtikrinimas; patrauklios gyvenamosios aplinkos užtikrinimas; tvaraus išteklių naudojimo užtikrinimas; bendruomenių inicijuotos vietos plėtros užtikrinimas ir NVO plėtra; kryptingos jaunimo politikos užtikrinimas; vietos savivaldos stiprinimas.

Švenčionių rajono savivaldybės strateginio tikslo pavadinimas

Verslo ir aplinkos gerinimas ir konkurencingumo skatinimas

Sąsaja su Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo konceptualiaisiais sprendiniais

Bendrojo plano apimtyje nustatytas ilgalaikis funkcinis teritorijų naudojimas bei atitinkamas inžinerinės infrastruktūros plėtojimas sudarys sąlygas verslų kūrimuisi, plėtrai, investicijų pritraukimui. Skatinamas ekonominis rajono aktyvumas, išnaudoti esamą savivaldybės potencialą paslaugų, turizmo sektoriuje, bei orientuotis į vidutinio verslo plėtrą didesnės pridėtinės vertės veiklose. Atitinkamai suformuojami asmenų, subjektų lūkesčiai įvairiose sferose, kurie yra nekintantys ilgalaikėje

	<p>perspektyvoje – kas suteikia sprendimų priėmimui stabilumo, atitinkamai sudaro palankias sąlygas investicijoms.</p>
<p><i>Kaimo plėtra ir verslumo skatinimas</i></p>	<p>Bendrojo plano koncepcijoje akcentuojamas gyvenamųjų vietovių ryšio stiprinimas (ypač kaimo – miesto), sudarys sąlygas geresniam viešųjų paslaugų pasiekiamumui, atitinkamai socialinės atskirties mažinimui.</p>
<p><i>Turizmo patrauklumo didinimas</i></p>	<p>Prie ekonominės gerovės prisidėtų ir rekreacinio potencialo atskleidimas. Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų pritaikymas ir atvėrimas visuomenei prisidės prie savivaldybės kultūrinio savitumo puoselėjimo ir išsaugojimo. Bendrojo plano apimtyje tikslinamos galiojančiame Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane nustatytos rekreacijos teritorijos, linijinės ir taškinės rekreacinės infrastruktūros vystymo kryptys.</p> <p>Vadovaujantis LR BP 2030 sprendiniais, sudaromos sąlygos Švenčionėlių miestui, bendradarbiaujant su Švenčionių miestu, siekti kurortinės teritorijos statuso. Orientuojamasi prioritetu į kokybinę rekreacijos infrastruktūros plėtrą. Didėja kitos žemės naudmenos kategorijoje plotų, kuriuos sudaro medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista ir nenaudojama žemė. Bendrojo plano apimtyje bus sudaroma galimybė pritaikyti teritorijas kitoms ne mažiau aktualioms sritims (pvz. ekosistemų gyvybingumui, rekreacijai ir turizmui gamtoje ir pan.).</p>
<p><i>Socialinės pagalbos prieinamumo didinimas, socialinės atsakomybės stiprinimas</i></p>	<p>Bendrojo plano keitimo apimtyje siūlomas paslaugų pasiekiamumo, viešojo susisiektimo efektyvumo didinimas sudarys palankesnes sąlygas socialinių, kultūrinių paslaugų poreikio tenkinimui, socialiai aktyvios visuomenės kūrimui. Konceptualiais sprendiniais siekiama užtikrinti gyventojams racionalią ir prieinamą, pasiekiamą socialinę savivaldybės infrastruktūrą.</p>
<p><i>Besimokančios visuomenės poreikiams atitinkančios švietimo sistemos plėtojimas</i></p>	<p>Bendrojo plano apimtyje sudaromos sąlygos gerinti švietimo paslaugų pasiekiamumą.</p>
<p><i>Gyventojų sveikatos puoselėjimas, stiprinimas ir fizinio aktyvumo skatinimas</i></p>	<p>Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano konceptualiais sprendiniais yra sudaromos sąlygos subalansuoti gamtinių ir urbanizacijos sukurtų procesų pusiausvyrą, mažinti oro taršą, kas tiesiogiai darytų teigiamą įtaką rajono gyventojų sveikatai. Sudaromos sąlygos vystyti aktyvaus turizmo sektorių, taip pat sudarytų prielaidas gyventojų fizinio aktyvumo skatinimui.</p>

<i>Kultūros paslaugų prieinamumo didinimas</i>	Planuojamos teritorijos kultūros paslaugų prieinamumas tiesiogiai priklauso nuo kultūros įstaigų sklaidos Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje. Rengiamo bendrojo plano konceptualiaisiais sprendiniais yra formuojama gyvenamųjų vietovių plėtros vizija, akcentuojamas gyvenamųjų vietovių ryšio stiprinimas tarp miesto ir kaimo vietovių, bei sudaromos sąlygos šių įstaigų plėtrai jose.
<i>Viešojo saugumo didinimas</i>	Bendrojo plano koncepcijoje akcentuojamas gyvenamųjų vietovių ryšio stiprinimas (ypač kaimo – miesto), sudarys sąlygas geresniam viešųjų paslaugų pasiekiamumui, atitinkamai socialinės atskirties mažinimui. Taip pat siūloma gerinti miesto ir kaimo viešąsias erdves, užtikrinti rajono viešosios infrastruktūros priežiūrą.
<i>Pasiekiamumo gerinimas</i>	Bendrojo plano konceptualiaisiais sprendiniais skatinama gerinti susisiekimo infrastruktūrą ir ypač viešąjį transportą tarp savivaldybės gyvenamųjų vietovių ir savivaldybės centro dėl paslaugų pasiekiamumo, skatinti naudoti alternatyvius ir atsinaujinančius energijos šaltinius. Peržiūrimi ir teikiami principiniai siūlymai viešojo transporto paslaugų efektyvinimo savivaldybėje sistemai, gyventojų mobilumo paslaugų ir produktų kūrimui, saugiam bevariklio transporto infrastruktūros plėtojimui.
<i>Modernios inžinerinės infrastruktūros užtikrinimas</i>	Bendrojo plano konceptualiaisiais sprendiniais sudaromos sąlygos plėtoti modernią inžinerinę infrastruktūrą, ją vystyti darnoje su gamtine aplinka. Modernizuojant ir plečiant geriamojo vandens gerinimo, tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą bei tikslinant jos plėtros kryptis urbanizuotose ir numatomose urbanizuoti teritorijose, plečiant paviršinių nuotekų surinkimą ir tvarkymą kaimiškose teritorijose, gerinant ir plečiant atliekų tvarkymo infrastruktūrą, sudarant geresnes prieigos prie elektros, gamtinių dujų, ryšių infrastruktūros sąlygas, sudarant sąlygas kuo platesniam šiluminės energijos panaudojimui, saulės, biomasės, biokuro ir vėjo energetikos objektų vystymui, taip pat šilumos ūkio ir šilumos tiekimo infrastruktūros atnaujinimui palaipsniui juos pritaikant atsinaujinančių ir (ar) alternatyvių išteklių naudojimui, skatinant šilumos, elektros gamybą panaudojant atsinaujinančius energijos šaltinius technologijų diegimą centralizuotame ir decentralizuotame sektoriuose.
<i>Bendruomenių inicijuotos vietos plėtros užtikrinimas ir NVO plėtra</i>	Bendrojo plano konceptualieji sprendiniai užtikrina sąlygas vietos bendruomenių plėtrai ir galimybes iniciatyviam jų įgyvendinimui
<i>Kryptingos jaunimo politikos užtikrinimas</i>	Bendrojo plano konceptualieji sprendiniai užtikrina sąlygas kryptingos jaunimo politikos formavimui ir strateginiame plėtros plane numatytų uždavinių įgyvendinimui.

Vietos savivaldos stiprinimas

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano konceptualieji sprendiniai tikslina urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų pasiskirstymą pagal demografines tendencijas, veiklos mastus, socialinį ekonominį gyvybingumą, infrastruktūros išvystymo laipsnį. Sudaromos sąlygos kompaktiškomis gyvenamosioms vietovėms formuoti. Nuoseklus, vertybiniais principais paremtas teritorijų planavimas yra instrumentas efektyviam savivaldybės teritorijos vystymui, padedančiam užtikrinti efektyvų viešąjį valdymą, gerinančiam savivaldybės įvairumą. Bendrojo plano sprendiniais suformuojamos teritorijų vystymo galimybės tinkamiausiai ir racionaliausiai naudoti turimą potencialą, nustatant kur prioritetas teikiamas gamtinių elementų išsaugojimui, o kur žmogaus kuriamai veiklai.

1.3. Esamos būklės įvertinimo išvados ir kiti veiksniai lemiantys konceptualiuosius sprendinius

Švenčionių rajono savivaldybėje, Registro centro duomenimis, 2022 m. pradžioje gyveno 22425 gyventojai. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, gyventojų skaičius Švenčionių rajono savivaldybėje – lyginant su 2012 metų duomenimis - nuolat mažėjo, nuo 2012 metų nuolatinių gyventojų skaičius sumažėjo 5009 gyventojais, t.y. 22,3%. Apie du trečdalius savivaldybės gyventojų gyvena mieste, kaimo vietovėse – apie 38,3 % Gyventojų pasiskirstymas yra labai panašus į visos šalies. Per pastarąjį dešimtmetį, gyventojų skaičius Švenčionių rajono savivaldybėje mažėjo greičiau nei visoje Lietuvoje.

Gyventojų amžiaus struktūra savivaldybėje keičiasi nepalankia kryptimi: vaikų iki 14 m. dalis mažėja, daugėjo vyresnio amžiaus - 65 metų ir vyresnių asmenų. Dėl augančios tikėtinos gyvenimo trukmės ir prastėjančių gimstamumo rodiklių ir tarptautinės bei vidinės migracijos, demografinė savivaldybės struktūra ateityje gali blogėti: senjorų dalis visame nuolatinių gyventojų skaičiuje nuosekliai augs.

Įvertinus gyventojų skaičiaus pokyčius galima teigti, kad Švenčionių, Švenčionėlių ir Pabradės miestai yra sparčiausiai besitraukiantys. Išskirtina, kad gyvenamųjų vietovių periferinėse zonose kaip Švenčionių miesto pietrytinėje ir šiaurės rytų dalyse, Vidutinės kaimo rytinėje, Bačkininkų kaimo vakarinėje dalyje yra stebimi teigiami demografiniai pokyčiai.

Esamos būklės įvertinimo stadijoje atlikus gyvenamųjų vietovių, taip pat atraminių gyvenamųjų vietovių ir infrastruktūros jose tinklo analizę, darytina išvada, kad šiai dienai savivaldybės teritorijoje urbanistinių centrų funkcijas atlieka Švenčionys, Švenčionėliai ir Pabradė, iš dalies Adučiškio mstl. Kiti Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniuose išskirti urbanistiniai centrai savo funkcijas atlieka iš dalies ar visai jų neatlieka. Savivaldybės infrastruktūra nėra pakankamai subalansuota atraminių gyvenamųjų vietovių atžvilgiu.

Švenčionių rajono savivaldybės gyventojai pasižymi gana aukštu mobilumu. Nemažą įtaką demografiniam Švenčionių rajono savivaldybės tvarumui daro tarptautinė ir vidinė migracija. Bendrasis išvykimo ir emigracijos rodiklis (išvykusių ir emigravusių skaičius tenkantis tūkstančiui gyventojų) savivaldybėje 2021 m. siekė 30 % ir buvo apie 3,5 % punktus žemesnis nei Lietuvos Respublikoje, ir net 2 % punktų didesnis nei visoje apskrityje.

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje didžiausią plotą užima miškų naudmenos, tai yra išskirtinė Švenčionių rajono savivaldybės savybė, dideli miško naudmenų arealai rajono šiaurės vakarų dalyje, esamos užstatytos teritorijos ir keliai, diktuoja Švenčionių rajono struktūrinį pagrindą. Tuo tarpu rajone

didėjo užstatytų teritorijų plotai, nors gyventojų skaičius nuo 2012 iki 2022 metų sumažėjo beveik penktadaliu.

Savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio struktūroje vyrauja natūralumą išsaugojusios gamtinės teritorijos, užtikrinančios ekosistemų vientisumą ir atliekančios svarbią ekologinio kompensavimo funkciją, kurią būtina išlaikyti ir sustiprinti.

Gamtinio karkaso sistema Švenčionių rajono savivaldybėje užima 81% teritorijos. Šis rodiklis viršija Respublikos vidurkį (60%). Įvertinus efektyvaus gamtinio karkaso dalį rajone, galima konstatuoti, kad jo trūkumas yra apie 9%. Žinant, kad agrariškai įsavitose arba gamtiškai nuskurdintose teritorijose gamtinio karkaso plotų geoekologinis potencialas yra pažeistas, svarbiausiu uždaviniu išlieka jo natūralumo sustiprinimas ar atkūrimas.

Siekiant išvengti urbanizuotų teritorijų driekos ir eiti kompaktiškos urbanizacijos keliu bei vengiant konflikto tarp siekio vystyti kompaktišką urbanizaciją ir gamtinių struktūrų gebėjimo atlikti kompensacines funkcijas, turi būti peržiūrimos gamtinio karkaso teritorijos urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų zonose. Tikslas yra turėti gamtiškai ir funkciškai stiprų gamtinio karkaso elementą, nei didesnę, tačiau antropogeniškai labiau paveiktą gamtinę teritoriją, silpnai atliekančia geoekologinio kompensavimo funkciją, tuo pačiu neribojant nei gyventojų, nei įvairios pramoninės ir/ar komercinės veiklos vystytojų kompaktiškos plėtros siekių.

Socialinė infrastruktūra Švenčionių rajono savivaldybėje yra naudojama santykinai racionaliai ir atspindi besikeičiančią gyventojų struktūrą. 2020-2021 m. Švenčionių rajono savivaldybėje veikė 4 bendrojo ugdymo mokyklos – gimnazijos, 2 lopšeliai darželiai. Vertinant minėtų ikimokyklinio ir atskirai bendrojo ugdymo įstaigų pasiskirstymą teritoriniu atžvilgiu, darytina išvada, kad infrastruktūra yra subalansuota, iš esmės atitinka vaikų pagal atitinkamas amžiaus grupes pasiskirstymą Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje.

Švenčionių rajono gyventojai dėl kokybiškesnių ir sudėtingesnių sveikatos priežiūros paslaugų renkasi Vilniaus mieste esančias ligonines. Vertinant sveikatos sektoriaus infrastruktūrą, Švenčionių rajono savivaldybėje rodikliai yra ženkliai mažesni nei Lietuvos Respublikos mastu. Esamas lovų ligoninėse (be slaugos lovų) skaičius yra beveik du kartus mažesnis nei vidutiniškai Lietuvoje. Tačiau taip pat kito ir stacionaro ligonių skaičius – mažėjo beveik 3 kartus.

Švenčionių rajono savivaldybėje dominuoja smulkus ir vidutinis verslas. Augantis smulkusis ir vidutinis verslas rodo bendrą savivaldybės ekonominį aktyvumą, tačiau labai mažų įmonių dominavimas riboja pridėtinės vertės didėjimą, nes mažai siejamas su žinių ekonomika ir inovacijų plėtra. Iš stambesnių privataus sektoriaus įmonių, SODROS duomenims šiuo metu veikia tik viena įmonė, užsiimanti medicinos ir odontologijos prietaisų, instrumentų ir reikmenų gamyba, ypatingą svarbą įgavo pandemijos laikotarpiu.

Užimtų gyventojų skaičius mažėja proporcingai didėjančiam bedarbių skaičiui, per pastaruosius penkis metus užimtų gyventojų skaičius Švenčionių rajone sumažėjo penktadaliu.

Materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui Švenčionių rajono savivaldybėje nuo 2016 iki 2020 metų ženkliai išaugo, ir neženkliai atsilieka nuo šalies vidurkio.

Švenčionių rajono savivaldybės automobilizacijos lygis yra aukštesnis negu šalyje ir apskrityje. Didėjant gyventojų pajamų lygiui, transporto priemonių parkas savivaldybėje taip pat tendencinga auga, tačiau yra vienas seniausių. Didžioji dalis, t. y. 86 proc. rajone įregistruotų automobilių yra varomi dyzelinu.

Kelių tinklas yra suformuotas ir atitinka gyvenviečių išdėstymą, todėl pastarąjį dešimtmetį praktiškai nepasikeitė. Švenčionių rajono kelių tinklas yra pakankamas esamiems ir perspektyviniams transporto srautams aptarnauti. Savivaldybėje įgyvendinamas paslaugų pasiekiamumo standartas.

Aukštas automobilizacijos lygis skatina intensyvių kelių naudojimą. Didžiausia automobilių apkrova tenka krašto kelių ruožams, esantiems rajono miestuose. Šiuose ruožuose fiksuojami ir didžiausi krovinių transporto srautai. Tranzitinių automobilių srautų problematika egzistuoja Pabradės, Švenčionių ir Švenčionėlių miestuose. Švenčionių ir Švenčionėlių aplinkkelių plėtros sprendiniai numatyti specialiojo planavimo dokumentais, kuriuos belieka įgyvendinti.

Intensyvus eismas savivaldybės keliuose lemia augančius infrastruktūros, skirtos kelių transportui priežiūros kaštus. Visi krašto keliai yra su asfalto danga, tačiau kitų kelių dangos rodikliai per pus atsilieka nuo šalies rodiklių. Didžioji dalis Švenčionių r. esančių gatvių, t. y. per 77 proc., yra su žvyro arba grunto danga. Atsižvelgiant į tai ir siekiant gerinti socialinių paslaugų ir darbo vietų pasiekiamumą bei mažinant oro taršą, būtina tęsti kelių ir gatvių asfaltavimo darbus. Siekiant racionalaus ir tikslingo lėšų panaudojimo kelių asfaltavimą būtina vykdyti prioritetine tvarka.

Nors tradicinių degalinių išdėstymas nėra tolygus, tačiau pakankamas ir patogus aptarnauti gyventojus. Elektra varomų transporto priemonių aptarnavimo tinklas nėra suformuotas. Rajono centre veikia tik viena greito krovimo stotelė. Elektromobilių skaičiaus didėjimo savivaldybėje galima tikėtis tik išvysčius elektromobilių įkrovimo infrastruktūrą.

Eismo saugos situacija rajono keliuose ir toliau lieka problemiška. Kas metus vidutiniškai įvyksta 14 eismo įvykių, žūsta po 3 žmones. Situaciją būtina valdyti diegiant kompleksines eismo saugos priemones, gerinant kelių būklę, plėtojant infrastruktūrą, skirtą bevarikliam transportui.

Automobilizacijos lygio mažėjimą paskatintų prieinami ir patogūs alternatyvūs keliavimo būdai. Nors viešojo transporto tinklas rajone yra patenkinamas ir pakankamai prieinamas, tačiau vietinio (priemiestinio) reguliaraus susisiekimo maršrutai reti, dėl nedidelio gyventojų tankumo. Maršrutų skaičius, autobusų rida, keleivių srautas ir toliau mažėja, todėl viešasis transportas atlieka daugiau socialinio mobilumo, o ne konkurencingo susisiekimo būdo vaidmenį.

Geležinkelių tinklas Švenčionių rajone užima svarbią reikšmę tiek susisiekimo, tiek krašto apsaugos sistemoje. Keleivių tiek ir krovinių vežimas geležinkeliais stipriai konkuruoja su vežimu kelių transportu.

Dviračių takų tinklas rajone yra fragmentiškas, nesuformuotas ir yra vienas trumpiausių tarp šalies savivaldybių. Todėl, siekiant plėtoti darnius, saugius ir draugiškus aplinkai susisiekimo būdus, dviračių ir kitų ekologiškų transporto priemonių infrastruktūros vystymui savivaldybėje turi būti skiriamas didelis dėmesys. Dviračių takų plėtros sprendiniai numatyti specialiajame plane, kurio sprendinius lieka įgyvendinti prioritetine tvarka.

Švenčionių rajone centralizuotų geriamojo vandens tiekimo paslaugų prieinamumas labiau išvystytas nei centralizuotų nuotekų tvarkymo paslaugų. Siekiant užtikrinti nacionalinių ir ES įsipareigojimų, teikti

kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas gyventojams, įgyvendinimą, t. y. 98 proc. teikti centralizuotas nuotekų tvarkymo paslaugas aglomeracijose, aprūpinti 95 proc. šalies gyventojų kokybiškomis viešosiomis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis, Švenčionių r. sav. reiktų vykdyti geriamojo vandens tiekimo (prijungti 39 proc. gyventojų) ir nuotekų tvarkymo (prijungti 49 proc. gyventojų) plėtrą. Aktyviausia plėtra turėtų būti vykdoma Pabradės aglomeracijoje, Švenčionėlių ir Švenčionių aglomeracijose.

Būtina inventorizuoti paviršinių nuotekų surinkimo tinklus ir valymo įrenginius, juos atnaujinti ir plėsti paviršinių nuotekų surinkimo infrastruktūrą.

Švenčionių rajone surenkamų mišrių atliekų kiekis kinta nežymiai ir sudaro nedidelę dalį - 3 proc. viso į Vilniaus MBA atvežamų atliekų kiekio. Pažymėtina, kad gyventojai mažai naudojami stambių gabaritų atliekų priėmimo aikštelėmis, todėl būtina vykdyti gyventojų aplinkosauginį švietimą.

Švenčionių r. sav. renovuota apie 9 proc. potencialių renovacijai daugiabučių. Renovacijos procesas vyksta Švenčionėliuose, Švenčionyse ir Pabradėje. Pasiiektas 67,9 proc. šiluminės energijos sąnaudų mažėjimas ir jis viršija šalies vidurkį (63,9 proc.). Siektina daugiabučių renovacijos, kompleksinio gyvenamosios aplinkos ir inžinerinės įrangos atnaujinimo tęstinumo.

Dujų tinklų plėtra Švenčionių r. sav. turi būti vykdoma pagal aktualų naujų abonentų poreikį. Tačiau, laikantis Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje numatyto efektyvumo principo ir norint didinti gamtinių dujų vartojimą, rajone reiktų sudaryti geresnes prieigos prie gamtinių dujų infrastruktūros sąlygas.

Švenčionių r. sav. šilumos ūkiui reikalinga nuolatinė modernizacija. Šilumos gamybos ir tiekimo įranga, reikalinga šilumos ūkio atnaujinimui – brangi, o jos atsipirkimo laikas ilgas. Tikėtina, kad šilumos poreikiai rajone kiekine išraiška mažės, nes renovuoti (apšiltinti) daugiabučiai namai ir įstaigos suvartoja mažiau šilumos, daugėja tuščių, bešeimininkių butų, mažėja gyventojų. Atsižvelgiant į tai, galimybės didinti centralizuoto šildymo plėtrą yra labai ribotos. Išlieka poreikis siūlyti potencialiems naujiems vartotojams prisijungti prie centralizuotai tiekiamos šilumos tinklų, prižiūrėti šiluminės energijos gamybos šaltinius bei saugiai juos eksploatuoti.

Savivaldybės teritorijoje esančių elektros tinklų būklė yra patenkinama, atitinka galiojančius reikalavimus. Laikantis Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje numatyto efektyvumo principo, norint užtikrinti techniškai patikimą, kokybišką ir nepertraukiamą naujų vartotojų aprūpinimą elektros energija Švenčionių rajono teritorijoje tikslinga, pagal poreikį, atlikti nuolatinis elektros skirstomojo tinklo atnaujinimus, kabeliuoti oro tinklo linijas ir vykdyti plėtrą, atnaujinti gatvių apšvietimą.

Atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimo ir energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityse, Švenčionių r. sav. yra nedaug pažengusi. Būtina didinti atsinaujinančių energijos išteklių dalį energijos gamyboje ir galutiniame energijos suvartojimo balanse, mažinanti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir didinti vietinės elektros energijos gamybos pajėgumus.

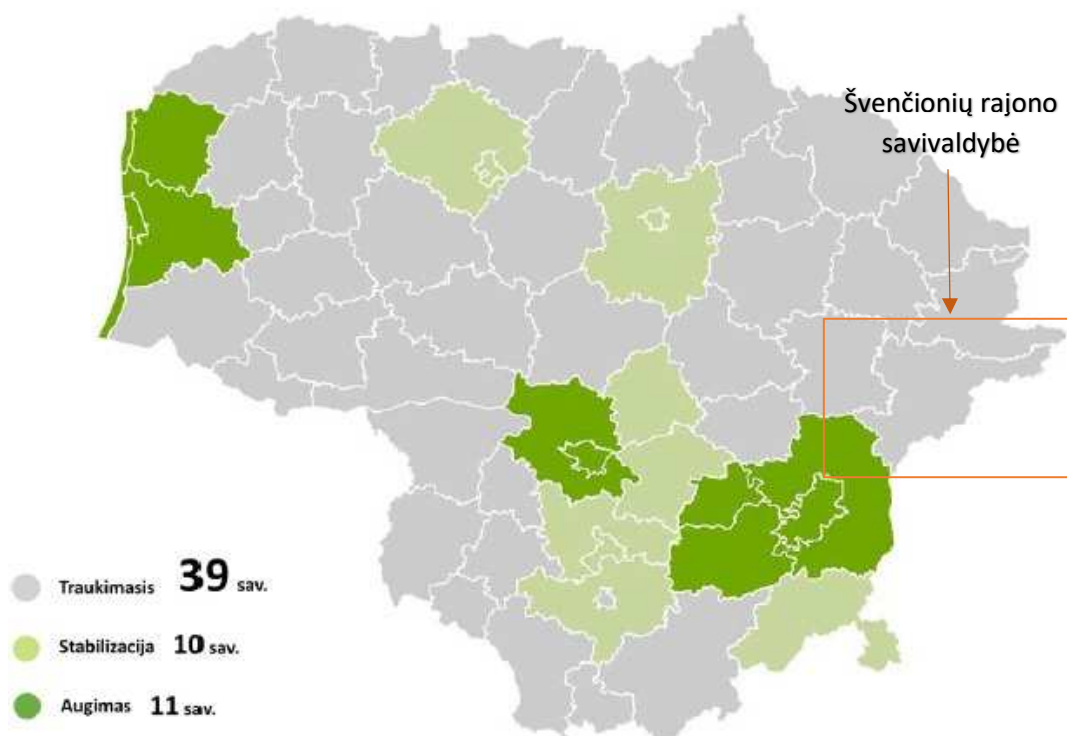
Švenčionių r. sav. teritorijoje išplėtoti telekomunikacijos tinklai ir ryšiai. Savivaldybės teritorijoje mobiliojo ryšio bokštai ir stiebai išsidėstę taip, kad savo darbiniu lauku padengtų visą teritoriją. Švenčionių rajone visos seniūnijos ir jų centrai, turi plačiąjuosį tinklą. Siekiant prisidėti prie ES ir nacionaliniuose

strateginiuose dokumentuose nustatytų plačiajuosčio ryšio plėtros tikslų ir uždavinių įgyvendinimo, turi būti nuolat vykdoma plačiajuosčio interneto tinklų plėtra.

2. DEMOGRAFINĖS SITUACIJOS SCENARIJAI, SOCIALINĖS, EKONOMINĖS SRIČIŲ VYSTYMO PRINCIPAI

Paskutinį dešimtmetį demografinės tendencijos Švenčionių rajono savivaldybėje ženkliai nesiskyrė nuo bendrų demografinių tendencijų Lietuvoje – dėl natūralios gyventojų kaitos ir neigiamos migracijos vyko gyventojų skaičiaus mažėjimas. Per pastaruosius dešimt metų gyventojų skaičius Švenčionių rajone sumažėjo 5009 gyventojais, t.y. -22,3 proc.

Lietuvos 2050 m. gyventojų prognozė parengta, atnaujinus 2015 m. EUROSTAT atliktą Lietuvos gyventojų prognozė, remiantis pagrindiniu EUROSTAT scenarijumi. Žvelgiant iš šiandienos perspektyvų 2015 m. EUROSTAT atlikta prognozė pernelyg pesimistiškai vertino tarptautinės migracijos rodiklį Lietuvoje. Įvertinus gyventojų skaičiaus pokyčių ir migracijos tendencijas, gimstamumo lygį, medianinį gyventojų amžių bei galimus didelio socioekonominio poveikio projektus (pavyzdžiui, naujas oro uostas, „Rail Baltica“ vėžė), kiekvienai iš savivaldybių buvo priskirta viena iš galimų demografijos situacijos 2050 m. perspektyvų: 1) augimas; 2) stabilizacija; 3) traukimas. Švenčionių rajono savivaldybė buvo priskirta prie besitraukiančiųjų.

2.1. pav. Savivaldybių demografinė situacija (Šaltinis: Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas)

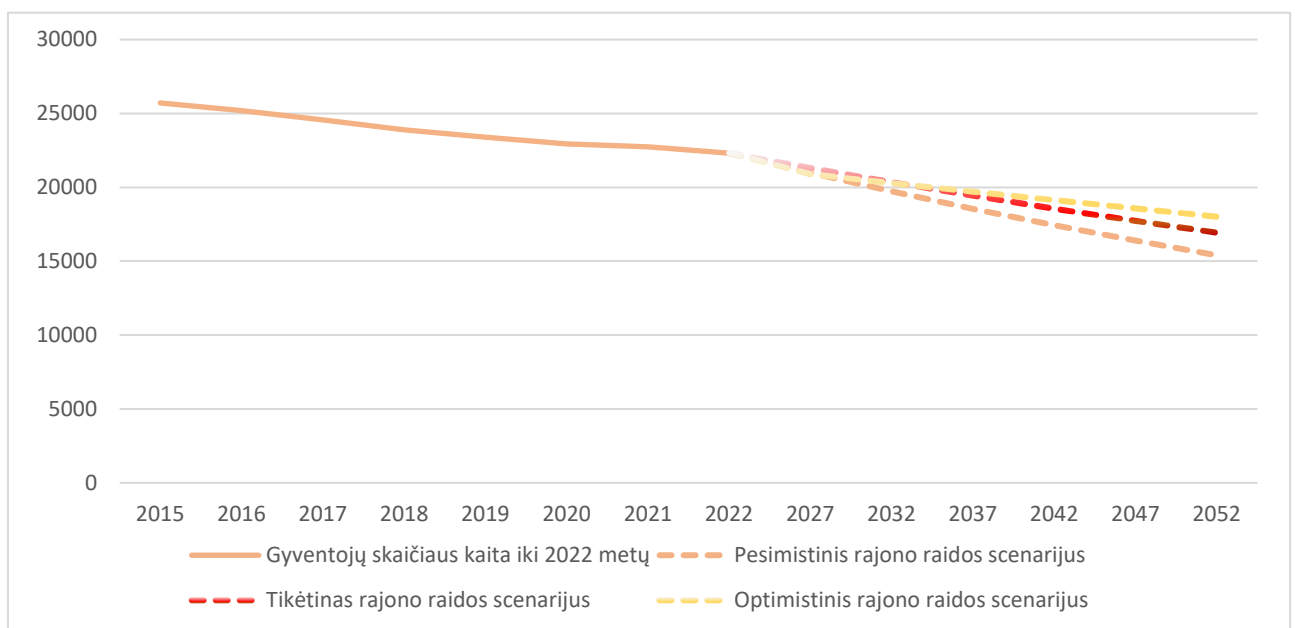
2.2. Demografinės situacijos scenarijai

Vertinant demografinę, socialinę ir ekonominę Švenčionių rajono savivaldybės aplinką išskirtini trys raidos scenarijai: pesimistinis, bazinis ir optimistinis.

Pesimistinis savivaldybės raidos scenarijus grindžiamas pastarojo dešimtmečio gyventojų srautų tendencijomis. Kadangi natūrali gyventojų kaita dėl mažėjančio gimstamumo išlieka neigiama, o auganti tikėtina gyvenimo trukmė ir prastėjantys gimstamumo rodikliai gali bloginti demografinę savivaldybės struktūrą ateityje: senjorų dalis visame nuolatinių gyventojų skaičiuje nuosekliai auga. Todėl suminis demografinės kaitos efektas po trumpalaikio pagerėjimo grįžta prie ilgalaikės tendencijos, o savivaldybės ekonominė – socialinė plėtra atsilikytų nuo apskrities vystymosi tempų.

Tikėtino savivaldybės raidos scenarijaus pagrindas – geros netoli esančio sostinės - ekonominio centro – Vilniaus – raidos prognozės, rekreacinio potencialo atskleidimas, Pabradės, kaip specialios paskirties urbanistinio centro kilimas, leidžia tikėtis mažesnio demografinio smukimo. Rekreacinis savivaldybės potencialas suteiktų papildomą ekonominį stimulą ir leistų plėtotis smulkiajam ir vidutiniam verslui. Sąlyginai nedidelis atstumas iki sostinės sukuria platesnes nuotolinio ir „hibridinio“ darbo, kai darbuotojai galėtų dirbti tiek iš biuro, tiek iš namų galimybes po-pandeminiu laikotarpiu išplečia rekreacinį savivaldybės potencialą. Be to, gyventojai keičia požiūrį į gyvenamąją vietą: patrauklesni tampa priemiesčiai, kaimo vietovės bei mažesni miestai. Savivaldybė gali tapti ypač patrauklia vieta gyventi vasaros laikotarpiu, leidžiant užtikrinti gerą darbo ir laisvalaikio balansą. Šie elementai užtikrintų nuosaikų savivaldybės augimą.

Optimistinis, į plėtrą orientuotas savivaldybės raidos scenarijus jungia du elementus: rekreacinę plėtrą bei ekonominį aplinkos potencialo atskleidimą. Siekiant nuoseklios plėtros yra svarbu skatinti ekonominį rajono aktyvumą, išnaudoti savivaldybės potencialą turizmo paslaugų sektoriuje, bei orientuotis į vidutinio verslo plėtrą didesnės pridėtinės vertės veiklose. Švenčionių rajono teritorinis ypatumas (patogus susisiekimas su sostine) leidžia pasinaudoti šio ekonominio centro privalumais ir siūlant patrauklią regiono aplinką, pritraukti daugiau nuolatinių gyventojų į savivaldybę. Vertinant į plėtrą orientuotą savivaldybės raidos scenarijų, gyventojų skaičius vidutiniškai mažėtų po 3 proc.

2.2. pav. Švenčionių rajono savivaldybės gyventojų skaičiaus prognozė

Vadovaujantis Švenčionių rajono demografinės būklės tikėtiniu scenarijumi, 2030 m. Švenčionių rajone gyvens beveik 20 000 gyventojų, ir lyginant su 2019 m., gyventojų skaičius rajone sumažės 10proc proc., t.y. 2326 gyventojais, lyginant su praeito dešimtmečio duomenimis – net 12,3 proc mažiau.

2.3. Konceptijos I alternatyva

Nors nemaža dalimi demografinės tendencijos Švenčionių rajone priklauso nuo tokių makro lygmens aspektų kaip bendra šalies ekonominė situacija, nedarbo lygis ar geopolitinės situacijos – (i)migracijos dėl karo veiksmų kitose šalyse, visgi Švenčionių rajono savivaldybės administracijos sprendimai daro įtaką demografinės situacijos gerinimui. Išskiriamos trys pagrindinės kryptys, kurias įgyvendinus tikėtina, kad demografinė situacija Švenčionių rajono savivaldybėje būtų veikiamą pozityviai: 1) Siekti socialinės, inžinerinės ir susisiekimo infrastruktūros gerinimo, darant patrauklesnes gyvenimo sąlygas Švenčionių rajone. Siekti prieinamos ir pasiekiamos socialinės infrastruktūros bei į kokybę orientuotų viešųjų paslaugų teikimo sistemos; 2) Sudaryti palankias sąlygas darbo vietų kūrimui, aktyviai siekti naujų investicijų pritraukimo bei mažinti ribojimus ir suvaržymus; 3) Sukurti ir teikti naujai atvykusiems ir sugrįžusiems asmenims integracijos / reintegracijos priemones (tokias kaip specialios švietimo programos, lietuvių kalbos mokymas suaugusiems, konsultacijos / parama dėl įsikūrimo ir pan.).

2.4. Konceptijos II alternatyva

Šioje alternatyvoje Švenčionių rajono savivaldybės administracijai demografinėi situacijai gerinti tikslinga įgyvendinti identiškas priemones kaip ir koncepcijos alternatyvoje Nr.1., – gerinti socialinės, inžinerinės ir susisiekimo infrastruktūros būklę, užtikrinant visavertes gyvenimo sąlygas, sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai, investicijų atėjimui bei naujų darbo vietų kūrimui, o taip pat efektyvią integruoti / reintegruoti naujai atvykusius gyventojus.

3. URBANISTINIO KARKASO VYSTYMO KRYPTYS

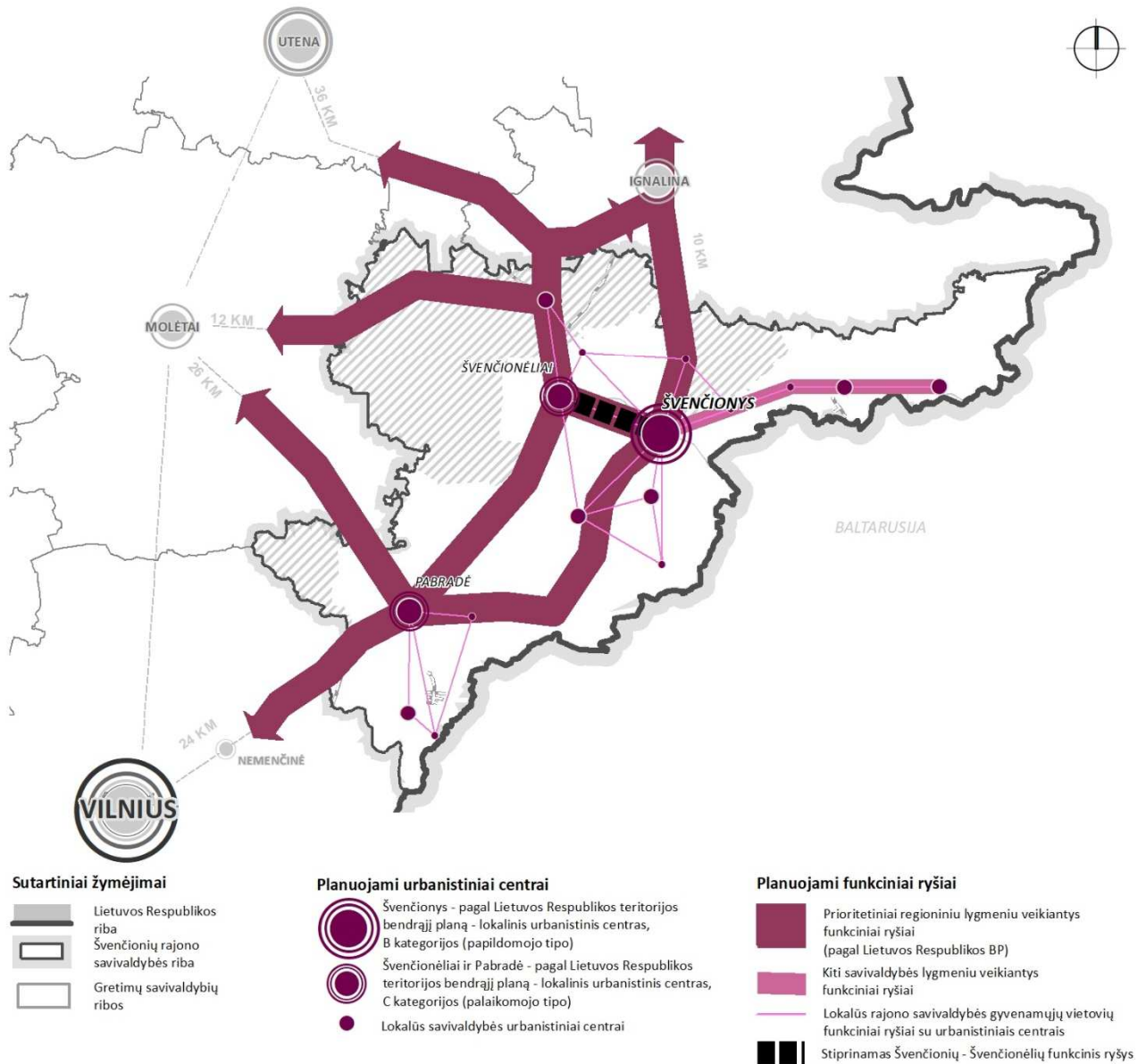
Urbanistinė sistema – tai gyvenamųjų vietovių tinklas, kuris paremtas skirtingų sąveikų (funkciniais) ryšiais, veikiančių įvairiais lygmenimis. Urbanistinė sistema išreiškiama per urbanistinio karkaso struktūrą, kuri atitinkamai yra suformuota šalies lygmenyje bei įtvirtinta Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau - LRBP). Kituose žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose, urbanistinis karkasas yra detalizuojamas išlaikant vystymosi kryptis, numatytas šalies bendrajame plane.

Formuojant urbanistinę struktūrą orientuojamasi į jos optimizavimą. Kadangi urbanistinės struktūros elementai – urbanistiniai centrai yra gyvenamosios vietovės centruojančios darbo vietas, paslaugas ir kitas aptarnavimo funkcijas, jų gyvybingumas ir efektyvumas neatsiejamas ir nuo juose taikomų paslaugų teikimo principų. Tikslinga formuoti kompaktiškas urbanizuotas struktūras, taip sudarant sąlygas mažesnėms infrastruktūros investicijoms ir priežiūros sąnaudoms, persikirstant finansus į viešųjų paslaugų kokybės ir efektyvumo parametrus, ko pasekoje dėl aukštesnio lygio paslaugų, gerėja ir gyvenimo kokybė. Atitinkamai gera gyvenimo kokybė yra vienas iš veiksnių išlaikyti, pritraukti aukštesnės kvalifikacijos darbo jėgą, kuri gali generuoti didesnę darbo našumą, gyvybingumą, naujoves ir kūrybiškumą.

3.1. Konceptijos I alternatyva

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos pirmoje alternatyvoje tęsiama galiojančiu Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo planu numatyta urbanistinė

struktūra ją kiek optimizuojant - savivaldybės lygmenyje veikia trys pagrindiniai urbanistiniai centrai – Švenčionių, Švenčionėlių ir Pabradės miestai, bei 13 lokalių urbanistinių centrų (urbanistinių centrų kiekis patikslintas atsižvelgiant į demografinę situaciją ir tendencijas, centrų plėtros ypatumus per pastarąjį dešimtmetį): Adutiškis, Kaltanėnai, Magūnai, Naujasis Strūnaitis, Sariai, Svirkos, Milkuškos, Senoji Pašaminė, Pavoverė, Prienai, Šventa, Vidutinė ir Bačkininkai).

3.1 pav. Švenčionių rajono savivaldybės urbanistinės struktūros I alternatyva

Urbanistiniai centrai tiek Švenčionių rajono teritorijoje, tiek už jos ribų turi stipriau ar silpniau išreikštus funkcinis ryšius su kitais urbanistiniais centrais. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos bendrojo plano sprendinius, lokalizuoti prioritetingi regioniniu lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai tarp svarbiausių urbanistinių vienetų: Vilniaus – Pabradės, Pabradės – Švenčionių, Švenčionių – Ignalinos, Švenčionių – Švenčionėlių, Švenčionių – Utenos, Švenčionių – Molėtų, Švenčionėlių – Utenos, Švenčionėlių – Molėtų, Švenčionėlių – Pabradės. Kiti savivaldybės lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai numatomi tarp Švenčionių miesto ir Adutiškio miestelio, funkcinis ryšius užbaigiant ties urbanistiniu centru. Lokalūs rajono

savivaldybės gyvenamųjų vietovių funkciniai ryšiai yra nustatomi tarp savivaldybės lygmenyje veikiančių trijų pagrindinių urbanistinių centrų, numatytais ryšiais koncentruojant artimiausius lokalius urbanistinius centrus bei kuriant funkcinį ryšių sistemą tarp jų.

Kaip buvo numatyta galiojančiame Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane, **didžiausia urbanistinė teritorinė plėtra numatoma Švenčionių, Švenčionėlių ir Pabradės miestuose.**

3.2. Konceptijos II alternatyva

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos antrojoje alternatyvoje, atsižvelgiant į esamą gyvenamųjų vietovių gyventojų skaičių, siūloma išlaikyti ir stiprinti esamą pagrindinių urbanistinių centrų tinklą, kurį sudaro Švenčionių, Švenčionėlių ir Pabradės miestai bei stiprinti savivaldybės lygmens urbanistinio centro – Adučiškio miestelio poziciją rajono kontekste. Stiprinti egzistuojančius funkcinis ryšius tarp Švenčionių ir Švenčionėlių, šiems miestams prioritetu taikyti mišrios partnerystės modelį. Formuojant urbanistinių centrų struktūrą, buvo įvertintos urbanistinių centrų pasiekiamumo galimybės vadovaujantis Lietuvos regioninės politikos Baltosios knygos nuostatomis. Antrojoje alternatyvoje numatoma, kad Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje urbanistinę struktūrą sudaro šie urbanistiniai centrai:

Regioninio lygmens urbanistinės struktūros urbanistiniai centrai:

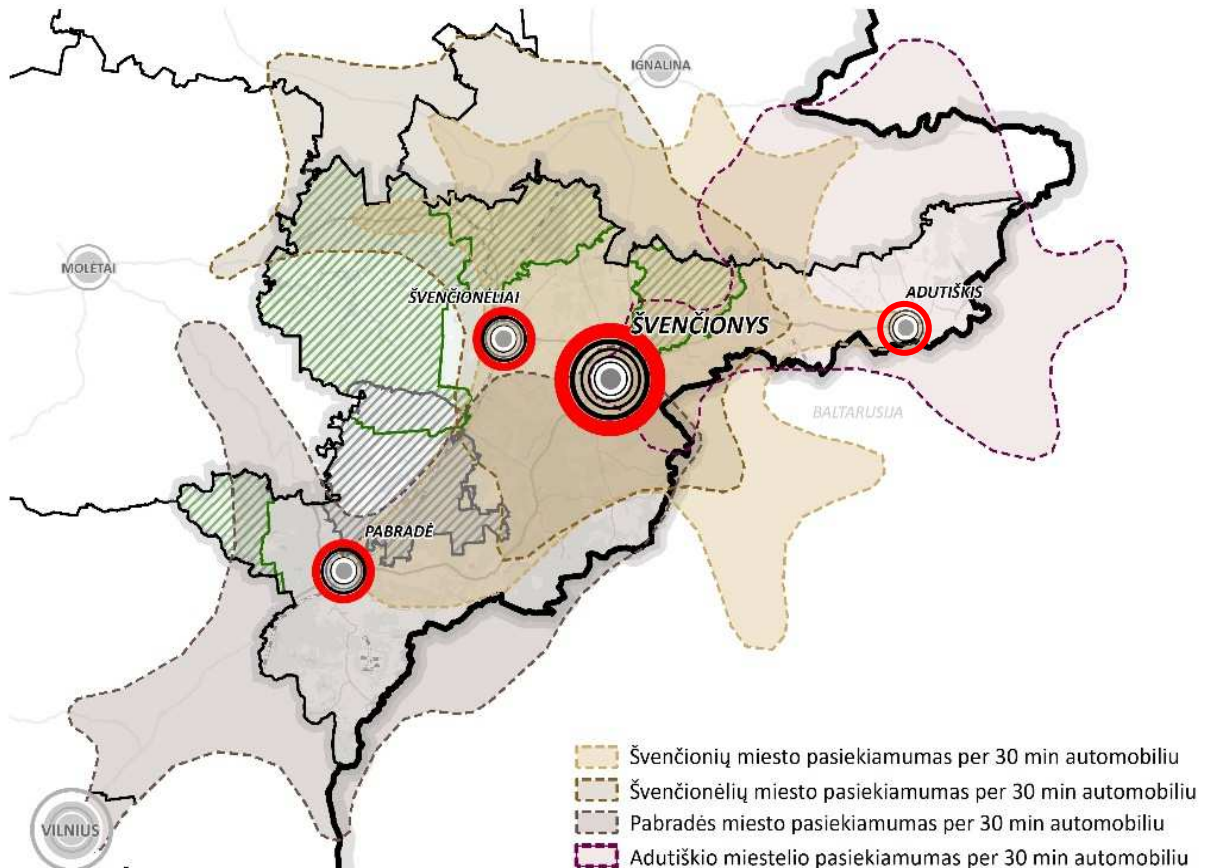
- **Švenčionys** – pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą numatytas lokalinis urbanistinis centras, B kategorijos (papildomojo tipo, pakankamo potencialo). Numatomas tokio tipo urbanistinio centro vystymas stiprinant funkcinis ryšius su to paties ir aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais pagrindu, pagal turimą potencialą.
- **Švenčionėliai ir Pabradė** – pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą numatyti lokaliniai urbanistiniai centrai, C kategorijos (palaikomojo tipo, nepakankamo potencialo, reikalingas esamo socialinio potencialo stiprinimas), stiprinamas bendruomenių veiklų, funkcinį ryšių su to paties ir aukštesnio lygmens urbanistiniais centrais bei žemiausio lygmens urbanistiniais vienetais pagrindu.

Akcentuojamas sinerginio ryšio tarp Švenčionių ir Švenčionėlių kūrimas. Šių dviejų traukos centrų ir teritorijos tarp jų įveiklinimas tiesiogiai teigiamai paveiktų savivaldybės demografinę situaciją. Didinamas šių centrų tarpusavio pasiekiamumas bei paslaugų juose prieinamumas taip pat sudarytų palankesnes sąlygas demografiniam augimui. Tiek Švenčionys, tiek Švenčionėliai ir Pabradė atlieka svarbų vaidmenį savivaldybėje, užtikrina gyventojų gyvenimo kokybei reikalingų viešųjų paslaugų teikimą, kartu su kitais regioninio lygmens urbanistiniais centrais palaiko regiono gyvybingumą. Visi trys miestai pasižymi santykinai (lyginant su kitomis Švenčionių savivaldybės gyvenamosiomis vietovėmis) geresnėmis ekonominiu ir inovacijų plėtojimo galimybėmis. Ekonominis augimas vienas iš veiksnių sudarantis sąlygas urbanistiniuose centruose vystyti aukštesnės kokybės viešųjų paslaugų įvairovę.

Lokalus savivaldybės urbanistinis centras:

- **Adučiškio mstl.** - akcentuojamas jo, kaip žemesnės kategorijos, urbanistinio centro svarba rajono rytinėje dalyje, kuris subalansuoja urbanistinės struktūros tinklą rajone, užtikrina būtiną poreikio viešųjų paslaugų teikimą. Pagal poreikį ir galimybes turi būti plėtojamos kitos viešosios paslaugos Švenčionių rajono savivaldybės rytinės pusės gyventojams. Deja, bet dėl geopolitinės situacijos ir nedraugiškų santykių su Baltarusijos valstybe, funkciniai ryšiai, tokie, kokie buvo numatyti šiuo metu galiojančiame bendrajame plane – negalimi. Todėl antrosios alternatyvos

atveju siūloma stiprinti funkcinis ryšius su Ignalinos rajono savivaldybėje esančiomis Tverečiaus ir Mielagienu gyvenvietėmis.

3.2. pav. II alternatyvos urbanistinių centrų preliminarus pasiekiamumas

Formuojant paslaugų įvairovę, svarbu įvertinti urbanistinių centrų ir jų apylinkių gyventojų amžiaus sudėtį, atitinkamus poreikius, teikti mobilies paslaugas. Ypač svarbu užtikrinti gerą susisiekimą su Švenčionių rajono savivaldybėje esančiais urbanistiniais centrais bei kitais, kuriuose telkiamos santykinai reto naudojimo paslaugos.

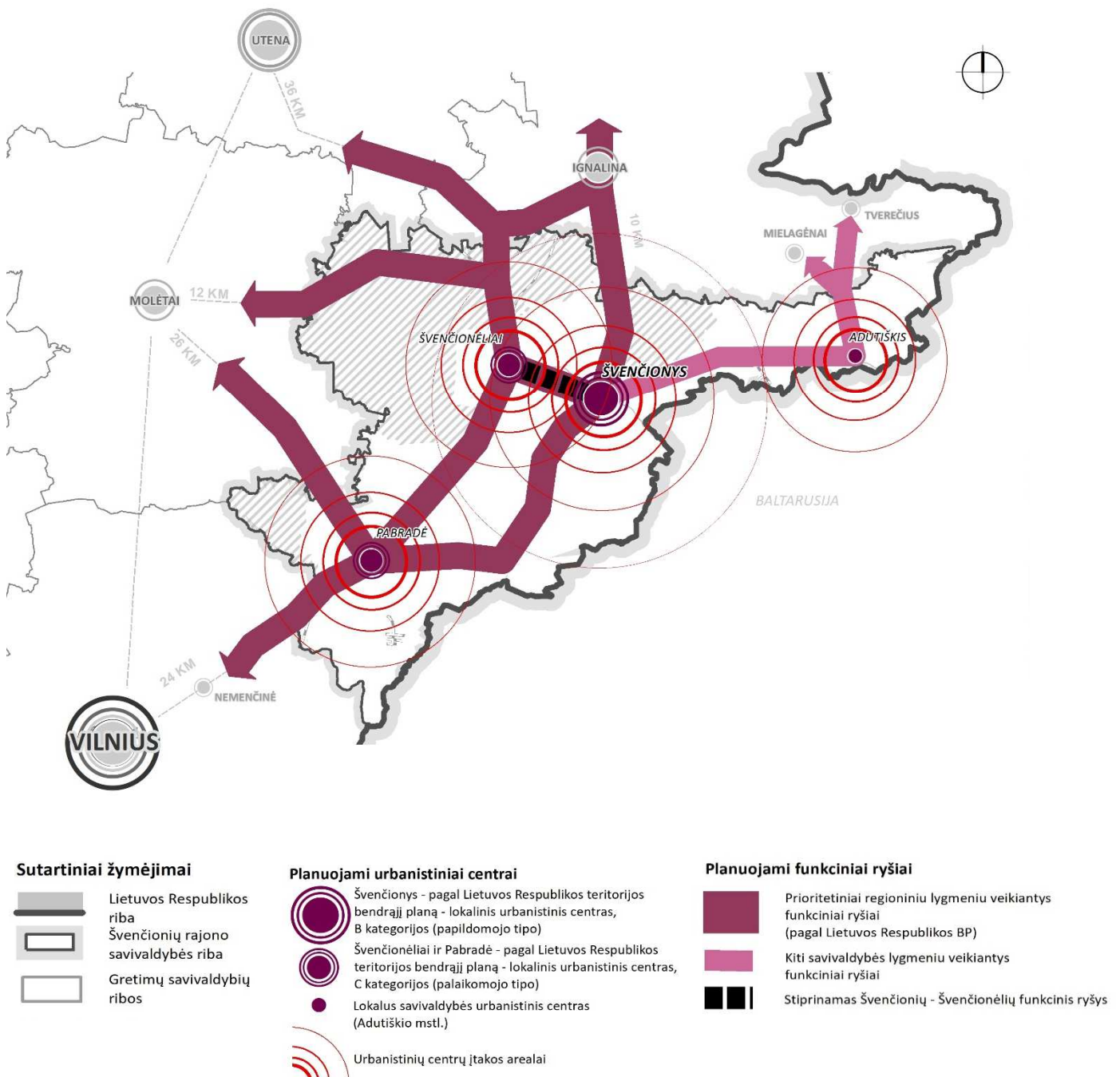
Gyvybingai urbanistinei struktūrai palaikyti labai svarbu sudaryti sąlygas funkciniam ryšiams plėtoti tarp įvairaus lygmens urbanistinių centrų. Funkciniai ryšiai suprantami kaip susisiekimo, ekonominių ir laisvos darbo jėgos judėjimo, viešųjų paslaugų sistemos, kultūros sklaidos ir kito pobūdžio ryšių visuma. Funkciniai ryšiai sudaro tinklą, kurio tvarus vystymas lemia palankias sąlygas socialinei, ekonominei ir ekologiškai gerovei bei aukštos žmonių gyvenimo kokybės formavimui. Nors ne visi funkciniai ryšiai išreiškiami teritoriškai, sutartinai jie žymimi susisiekimo koridorių pagrindu. Įvardinant funkcinis ryšius, minimi artimiausi urbanistiniai centrai (nusakant tai, kas yra už Švenčionių rajono savivaldybės ribų). Numatomi šie, Švenčionių rajono savivaldybei reikšmingi, funkciniai ryšiai:

- *Veikiantys regioniniame lygmenyje:*
 - *Prioritetiniai*, pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytus regioniniu lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai. Ryšiai tarp lokalių centrų (horizontalieji) arba lokalių centrų ryšiai su aukštesnio lygmens centrais (vertikalieji) kurie skirta urbanistinei struktūrai ir jos elementams palaikyti ir stiprinti, gyvenamųjų vietovių

gyvybingumui užtikrinti, naudoti turimus vyraujančius išteklius, taikyti numatytus plėtros prioritetus bei visus galimus partnersyčių modelius.

Šioje grupėje intensyviausi jų: Vilniaus – Pabradės, Pabradės – Švenčionių, Švenčionių – Ignalinos, Švenčionių – Švenčionėlių, Švenčionių – Utenos, Švenčionių – Molėtų, Švenčionėlių – Utenos, Švenčionėlių – Molėtų, Švenčionėlių – Pabradės.

- Kiti savivaldybės lygmeniu veikiantys funkciniai ryčiai identifikuojami tarp Švenčionių miesto ir Adutiškio miestelio, juos tęsiant šiaurės kryptimi ir formuojant ryšius tarp Adutiškio miestelio ir Mielagėnų bei Tverėčiaus.

3.3 pav. Švenčionių rajono savivaldybės urbanistinės struktūros II alternatyva

4. FUNKCINIS ZONAVIMAS

Koncepcijose numatomas funkcinis zonavimas, apibrėžtas šiuo metu galiojančiose Teritorijų planavimo normose. Šiose normose numatoma, kad rengiant savivaldybės lygmens bendruosius planus bendrųjų sprendinių formavimo stadijoje:

- išskiriamos **neurbanizuojamos teritorijos**, kurioms priskirtinos miškai ir miškingos teritorijos, vandenys, žemės ūkio veiklai naudojamos teritorijos ir kitos kompaktiškai neužstatytos ar neužstatomos teritorijos;
- išskiriamos **urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos**, apimančios kompaktiškai pastatais užstatytas ir numatomas užstatyti teritorijas su inžinerinių komunikacijų koridoriais ir neužstatytais bendrai naudoti pritaikytais želdynais, viešosiomis erdvėmis ir valstybiniais miškais miestuose;
- nurodomos **urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų plėtros kryptys**.

Taip pat Teritorijų planavimo normose išskirta, kad teritorijų planavimo dokumentuose gali būti nustatytos ir kitos, specifinės funkcinės zonos, reglamentuojant galimas veiklas jose ir tai yra taikoma savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijoje.

Funkcinės zonos priklausomai nuo individualaus atvejo, formuotos pagal šias ribas:

- natūralias ribas – miško ribas, vandens telkinio kranto linijas;
- technines ribas – saugomų teritorijų ribas, gamtinio karkaso ribas, kelius, geležinkelius, inžinerinės infrastruktūros objektus (elektros tinklai, dujotiekis ir pan.), esamo užstatymo ribas, apsaugos zonų ribas, skirtingo žemės naudojimo ribas, administracines kaimų, miestelių, miestų ribas.

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano kitoje stadijoje – sprendinių konkretizavime – funkcinės zonos bus detalizuojamos nustatant joms konkretesnius reikalavimus, galimas žemės naudojimo paskirtis.

4.1. Koncepcijos I alternatyva

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo I koncepcijos alternatyvoje numatomos šios funkcinės zonos:

Neurbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- **Miškų ir miškingų teritorijų zona.** Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja Miškų įstatymo 3 straipsnyje nurodyti visų grupių miškai.
- **Vandenų zona.** Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 27 straipsnyje nurodyta vandens ūkio paskirties žemė.
- **Žemės ūkio teritorijų zona.** Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja žemės ūkio paskirties žemė.
- **Konservacinės teritorijos zona.** Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 28 straipsnyje nurodyta konservacinės paskirties žemė.

Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- **Urbanistinių centrų - urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų zona** – Švenčionių m., Švenčionėlių m., Pabradės m. urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, kuriose prioritetas teikiamas:

- teritorinį identitetą formuojančių urbanistinės ir gamtinės struktūros elementų išlaikymui;
- kompaktiškų struktūrų formavimui pagal esamos urbanistinės struktūros specifiką (užstatymo principus ir mastelį), centrinės dalies intensyvinimui, esamų užstatytų teritorijų fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimui;
- plėtrai, vykdomai išnaudojant vidinius teritorijos resursus, neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujam panaudojimui;
- subalansuotai skirtingo žemės naudojimo įvairovei (multifunkciškumui);
- socialinės, inžinerinės ir kitos infrastruktūros gerinimui siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės, visuomeninių objektų pasiekiamumui pėsčiomis ir dviračiais bei kitomis aplinką tausojančiomis transporto priemonėmis;
- siekiama aukštos architektūros kokybės, kuriamos funkciškai ir estetiškai žmonėms pritaikytos erdvės.

Kompaktiškumą ir tvarų vystymąsi galima pasiekti su sąlyga, kad teritorijos bus tvarkomos kompleksiskai. Miestų administracinėse ribose neskatinama komercinė žemės ūkio veikla. Išlaikoma ir plėtojama atskirųjų želdynų sistema. Užtikrinamos teisės aktais numatytos atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normos (vadovaujamosi LR želdynų įstatymu, Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir Priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašu).

Šiose funkcinėse zonose gali būti išskiriamos prioritetingoms plėtros teritorijos (konkrečios minėtos dalys nustatomos sprendinių konkretizavimo stadijoje). Prioritetingos teritorijos – tai plotai, kuriose savivaldybė pagal galimybes įsipareigoja vystyti socialinę ir (ar) inžinerinę infrastruktūrą. Prioritetinga savivaldybės socialinė ir (ar) inžinerinė infrastruktūra taip pat gali būti nustatyta vadovaujantis Švenčionių rajono savivaldybės tarybos sprendimu.

- **Lokalių savivaldybės urbanistinių centrų teritorijų zona** – tai kitų, mažesnių gyvenamųjų vietovių teritorijos. Šiose teritorijose skatinamas fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimas išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, konversija. Pagal poreikį (demografinę situaciją ir sudėtį) gerinama socialinė, inžinerinė infrastruktūros, siekiama aukštesnės gyvenimo kokybės. Formuojamas užstatymas turi atitikti gyvenvietės foninį užstatymą (išskyrus statinius turinčius specifiką pvz. bažnyčios, inžineriniai statiniai ir t.t.), užtikrinti susiklosčiusios urbanistinės struktūros tęstinumą.
- **Kitų gyvenamųjų vietovių urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų zona** – Šioje zonoje skatinamas fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimas išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujas panaudojimas – konversija. Naujai formuojamas užstatymas turi užtikrinti esamos urbanistinės struktūros, gamtinių elementų tęstinumą. Formuojamas naujas užstatymas turi atitikti gyvenvietės esamos teritorijos užstatymo foninį aukštingumą. Gatvių tinklas turi būti nuoseklus, sudarytos sąlygos jo tęstinumui. Žemės naudojimo paskirties keitimas į kitos paskirties žemę galimas tik kartu išsprendžiant užstatomų teritorijų aptarnavimui reikalingą infrastruktūrą.
- **Urbanistinio koncentruojančio poveikio arealas** – urbanistinės plėtros arealas tarp Švenčionių ir Švenčionėlių miestų, šioje funkcinėje zonoje skatinama plėtra susijusi su sąlyginai stambesnių kompleksų kūrimu, aptarnavimo, tame tarpe susijusio su turizmo sektoriumi, objektų plėtra, didinanti tiek Švenčionių, tiek Švenčionėlių miestų patrauklumą bei skatinanti jų kaip dvimiesčio suvokimą.

Kitos funkcinės zonos:

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Vyriausybės patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi aukštesnę teisinę galią už savivaldybės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius ir privalomai taikomi rengiant, keičiant ar koreguojant savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Dėl to, siekiant išvengti dviprasmiško sprendinių interpretavimo bei sprendinių koreliacijos, saugomos teritorijos, kurioms parengti specialiojo teritorijų planavimo dokumentai išskiriamos atskirai:

- **Aukštaitijos nacionalinis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Aukštaitijos nacionalinio parko planavimo schemą (tvarkymo planą), bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Sirvėtos regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Sirvėtos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą, Sirvėtos regioninio parko tvarkymo planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Asvejos regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Asvejos regioninio parko tvarkymo planą, Asvejos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Labanoro regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Labanoro regioninio parko tvarkymo planą, Labanoro regioninio parko ir jo zonų ribų planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

Taip pat įvertinus karinę specifiką numatoma atskira funkcinė zona:

- **Pabradės karinis poligonas** - teritorijų vystymas bei veikla jame vykdoma vadovaujantis Švenčionių rajono savivaldybės dalies (Karinio poligono ir karinio mokymo teritorijos Pabradės seniūnijoje) bendrojo plano sprendiniais. Taip pat atsižvelgiant į teritorijos svarbą ir specifiką, dviprasmiško sprendinių interpretavimo bei sprendinių koreliacijos, teritorijai apimančiai Pabradės karinį poligoną, teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Švenčionių rajono savivaldybės dalies (karinio poligono ir karinio mokymo teritorijos Pabradės seniūnijoje) bendrojo plano nuostatas.

4.2. Konceptijos II alternatyva

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo II koncepcijos alternatyvoje numatomos šios funkcinės zonos:

Neurbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- **Miškų ir miškingų teritorijų zona.** Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja Miškų įstatymo 3 straipsnyje nurodyti visų grupių miškai.
- **Vandenų zona.** Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 27 straipsnyje nurodyta vandens ūkio paskirties žemė.
- **Žemės ūkio teritorijų zona.** Apibendrinta funkcinė zona, kurioje dominuoja žemės ūkio paskirties žemė.
- **Konservacinės teritorijos zona.** Funkcinė zona, kurioje dominuoja Žemės įstatymo 28 straipsnyje nurodyta konservacinės paskirties žemė.

Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinės zonos:

- **Urbanistinių centrų - urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų zona** – Švenčionių m., Švenčionėlių m. ir Pabradės m., Adutiškio mstl. urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos, kuriose prioritetas teikiamas:
 - teritorinį identitetą formuojančių urbanistinės ir gamtinės struktūros elementų išlaikymui;
 - kompaktiškų struktūrų formavimui pagal esamos urbanistinės struktūros specifiką (užstatymo principus ir mastelį), centrinės dalies intensyvinimui, esamų užstatytų teritorijų fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimui;
 - plėtrai, vykdomai išnaudojant vidinius teritorijos resursus, neefektyviai naudojamų užstatytų teritorijų naujam panaudojimui;
 - subalansuotai skirtingo žemės naudojimo įvairovei (multifunkciškumui);
 - socialinės, inžinerinės ir kitos infrastruktūros gerinimui siekiant aukštesnės gyvenimo kokybės, visuomeninių objektų pasiekiamumui pėsčiomis ir dviračiais bei kitomis aplinką tausojančiomis transporto priemonėmis;
 - siekiama aukštos architektūros kokybės, kuriamos funkciškai ir estetiškai žmonėms pritaikytos erdvės.

Kompaktiškumą ir tvarų vystymąsi galima pasiekti su sąlyga, kad teritorijos bus tvarkomos kompleksiskai. Miestų administracinėse ribose neskatinama komercinė žemės ūkio veikla. Išlaikoma ir plėtojama atskirųjų želdynų sistema. Užtikrinamos teisės aktais numatytos atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normos (vadovaujamosi LR želdynų įstatymu, Atskirųjų rekreacinės paskirties želdynų plotų normų ir Priklausomųjų želdynų normų (plotų) nustatymo tvarkos aprašu).

Šiose funkcinėse zonose gali būti išskiriamos prioritetingoms plėtros teritorijos (konkrečios minėtos dalys nustatomos sprendinių konkretizavimo stadijoje). Prioritetingos teritorijos – tai plotai, kuriose savivaldybė pagal galimybes įsipareigoja vystyti socialinę ir (ar) inžinerinę infrastruktūrą. Prioritetinga savivaldybės socialinė ir (ar) inžinerinė infrastruktūra taip pat gali būti nustatyta vadovaujantis Švenčionių rajono savivaldybės tarybos sprendimu.

- **Kitų gyvenamųjų vietovių urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų zona** – tai kitų, didesnių urbanizuotų gyvenamųjų vietovių, kuriose yra 100 ir daugiau gyventojų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų funkcinė zona. Šiose teritorijose skatinamas fizinės ir funkcinės struktūrų atnaujinimas išnaudojant vidinius teritorinius rezervus, konversija. Pagal poreikį (demografinę situaciją ir sudėtį) gerinama socialinė, inžinerinė infrastruktūros, siekiama aukštesnės gyvenimo kokybės. Formuojamas užstatymas turi atitikti gyvenvietės foninį užstatymą (išskyrus statinius turinčius specifiką pvz. bažnyčios, inžineriniai statiniai ir t.t.), užtikrinti susiklosčiusios urbanistinės struktūros tęstinumą.
- **Urbanistinio koncentruojančio poveikio arealas** – urbanistinės plėtros arealas greta Švenčionių ir Švenčionėlių miestų, šiose funkcinėse zonoje skatinama plėtra susijusi su sąlyginai stambesnių kompleksų kūrimu, aptarnavimo, tame tarpe ir susijusio su turizmo sektoriumi, objektų plėtra, didinanti tiek Švenčionių, tiek Švenčionėlių miestų patrauklumą individualiai.

Kitos funkcinės zonos:

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymu, Vyriausybės patvirtintų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai turi aukštesnę teisinę galią už savivaldybės lygmens

kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius ir privalomai taikomi rengiant, keičiant ar koreguojant savivaldybės lygmens teritorijų planavimo dokumentus. Dėl to, siekiant išvengti dviprasmiško sprendinių interpretavimo bei sprendinių koreliacijos, saugomos teritorijos, kurioms parengti specialiojo teritorijų planavimo dokumentai išskiriamos atskirai:

- **Aukštaitijos nacionalinis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Aukštaitijos nacionalinio parko planavimo schemą (tvarkymo planą), bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Sirvėtos regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Sirvėtos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą, Sirvėtos regioninio parko tvarkymo planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Asvejos regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Asvejos regioninio parko tvarkymo planą, Asvejos regioninio parko ir jo zonų bei buferinės apsaugos zonos ribų planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.
- **Labanoro regioninis parkas** - teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Labanoro regioninio parko tvarkymo planą, Labanoro regioninio parko ir jo zonų ribų planą bei kitus saugomas teritorijas ir veiklą jose reglamentuojančius teisės aktus.

Taip pat įvertinus karinę specifiką numatoma atskira funkcinė zona:

- **Pabradės karinis poligonas** - teritorijų vystymas bei veikla jame vykdoma vadovaujantis Švenčionių rajono savivaldybės dalies (Karinio poligono ir karinio mokymo teritorijos Pabradės seniūnijoje) bendrojo plano sprendiniais. Taip pat atsižvelgiant į teritorijos svarbą ir specifiką, dviprasmiško sprendinių interpretavimo bei sprendinių koreliacijos, teritorijai apimančiai Pabradės karinį poligoną, teritorijų vystymas bei veikla jose vykdoma pagal Švenčionių rajono savivaldybės dalies (karinio poligono ir karinio mokymo teritorijos Pabradės seniūnijoje) bendrojo plano nuostatas.

5. KULTŪROS PAVELDO IŠTEKLIŲ APSAUGOS KRYPTYS IR ĮVEIKLINIMO PRIEMONĖS. KONCĖPCIJOS NUOSTATOS

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje yra 380 vnt. registruotų KVR kultūros paveldo objektų. Iš jų pagal sandarą rajono teritorijoje yra 5 vietovės, 44 kompleksai (114 į kompleksą įeinantys objektai), 331 pavieniai objektai. Iš jų 281 vnt. registriniai objektai, 211 vnt. paminklai ir valstybės saugomi objektai. 225 vnt. nacionalinio pagal reikšmingumo lygmens objektai, 158 vnt. regioninio reikšmingumo lygmens objektai. Dalis Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos patenka į Aukštaitijos regioninės reikšmės kultūros paveldo arealą, reglamentuojamą NKTP ir LRBP 2030 sprendiniais.

Aukštaitijos kultūros paveldo arealas – Lietuvos sritis, kurioje susitelkę kultūros paveldo, atspindinčio Aukštaitijos regiono savitumą, sankaupos. Teritorijos savitumas – ypatingai gausus archeologinis ir etnokultūrinis paveldas vaizdingame ežerų ir moreninių kalvynų kraštovaizdyje. Areale dominuoja archajiškieji ir kaimiškieji ypatingos vizualinės raiškos saugomi kultūriniai kraštovaizdžiai. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos ribose yra daug pastatų, pastatų grupių ir urbanistinių struktūrų, turinčių vertingųjų savybių požymių. Konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimą organizuoja Departamentas ir savivaldybių institucijos. Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes nustato ir jų teritorijų bei kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ribas apibrėžia Kultūros Paveldo Departamento ir savivaldybių sudarytos nekilnojamojo

kultūros paveldo vertinimo tarybos. Vertinant atskirus objektus, vadovaujamosi Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašu.

Švenčionių rajono teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų, vietovių apsaugos kryptys ir priemonės skirtos objektų ir vietovių vertingosioms savybėms apsaugoti ir tvarkyti bei kultūriniam kraštovaizdžiui ir visumos darnai ir (ar) dermei su gamtine aplinka išsaugoti. Švenčionių rajono nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos, kultūros paveldo išteklių pritaikymo ir naudojimo, pažinimo ir eksponavimo, saugomų kultūrinių kraštovaizdžių savitumo puoselėjimo kryptys:

- *kultūros paveldo vertybių paveldosaugos reikalavimai, nustatomi:* valstybės ir savivaldybių saugomi objektai saugomi atsižvelgiant į jų saugojimo tikslus. Pirminę ir saugojimo tikslų apsaugą reglamentuoja konkrečios Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymų straipsnių nuostatos; Kultūros paveldo objektai, jų teritorijos ir jų apsaugos zonos tvarkomi ir veikla juose plėtojama pagal paveldosaugos reikalavimus, nustatomus kultūros paveldo objektų tipiniuose apsaugos reglamentuose, tvirtinamuose Vyriausybės, ir individualiuose apsaugos reglamentuose, parengtuose ir patvirtintuose kultūros ministro nustatyta tvarka; Kultūros paveldo vietovės ir jų apsaugos zonos, kultūriniai rezervatai ir kultūriniai draustiniai tvarkomi ir veikla juose plėtojama pagal nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus – tvarkymo planus, valstybiniuose parkuose esančios kultūros paveldo vietovės, kultūriniai draustiniai ir kultūriniai rezervatai – pagal valstybinių parkų planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planus), valstybiniuose rezervatuose ir valstybiniuose draustiniuose esančios kultūros paveldo vietovės – pagal šių saugomų teritorijų planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planus) ir tvarkymo planus.
- *kultūros paveldo vertybių vertingųjų savybių apsauga.* Išskiriami kultūros vertybių vertingųjų savybių apsaugos prioritetai, tikslai, pagrindinės priemonės. Numatoma vykdyti KVR objektų ir vietovių stebėseną, priežiūrą, atlikti tyrimus, tikslinti ir pildyti Registro duomenis, atlikti tvarkybos darbus, vykdyti tvarkomuosius statybos ir kraštovaizdžio tvarkymo darbus. Įgyvendinti kompensavimo už atliktus tvarkybos darbus priemones. Saugoma ir puoselėjama vertybių aplinka (kultūrinis kraštovaizdis)), jei reikia tikslinamos ar nustatomos apsaugos zonos, planuose fiksuojami charakteringi kultūrinio kraštovaizdžio apžvalgos taškai. Vykdomi klimato kaitos padarinių kultūros paveldo objektams (ypač turintiems kraštovaizdžio vertingųjų savybių pobūdį) stebėseną ir vertinimas, diegiamos klimato kaitos pasekmių švelninimo priemonės bei atliekami kaitos poveikio prevencijos darbai.
- *kultūros vertybių tinkamas naudojimas ir pritaikymas.* Kultūros paveldo objektų ir vietovių naudojimas ir pritaikymas šiuolaikiniams poreikiams neatsiejama kultūros paveldo išteklių apsaugos dalis, apima: kompleksų, pastatų ir vietovių pritaikymą artimoms autentiškoms funkcijoms, reikalaujančioms mažiausios invazijos ar pokyčių nustatytų vertingųjų savybių atžvilgiu; universalus dizaino principų diegimą; kultūros paveldo išteklių integravimą į visas planavimo rūšis, parengiant ir įgyvendinant platesnę teritorijos atgaivinimo strategiją ir jos įgyvendinimo planus, kurie apimtų informacines, planavimo, teises, finansines, partnerysčių priemones; įveikinant partnerysčių modelius, skatinančius įsigyti, aktualizuoti, įveikinti ir sutvarkyti KVR objektus ir vietas. Ypatingas dėmesys skiriamas Aukštaitijos regioninės reikšmės kultūros paveldo arealo narių bendradarbiavimui bei visų KVR objektų Švenčionių rajono teritorijoje įveiklinimui turizmo ir rekreacijos poreikiams;

- *kultūros vertybių tikslingas pažinimas, eksponavimas, apima:* paveldo istoriją, vertes ir jų aktualizuojančių mokslinių ir taikomųjų tyrimų atlikimą; kultūros paveldo objektų žymėjimą, informacinių stendų bei lauko ekspozicijų įrengimą; aktyvią ir kryptingą paveldo ir turizmo komunikaciją, pagrįstą tyrimų duomenimis ir turizmo infrastruktūros privalumais; pažintinių pėsčiųjų, dviračių, automobilių, vandens trasų projektavimą ir įrengimą; funkcinės turizmo infrastruktūros plėtrą įveiklinant kultūros paveldo objektus; bendradarbiavimą kultūros kelių kūrimo ir plėtojimo srityse, naujų turizmo maršrutų kūrime ir įrengime. Eksponavimas apima kultūros paveldo objektų ir vietovių apžvalgos taškų įrengimą, apžvalgos aikštelių infrastruktūros įrengimą ir pritaikymą neįgaliųjų poreikiams, informacinę sklaidą šiuolaikinėse media (komunikacijos priemonėse).
- *nematerialaus paveldo pažinimas ir sklaida, apima:* etnografinių kaimų įveiklinimą tradicijų, tradicinių amatų informacinei ir pažintinei nematerialaus paveldo sklaidai; kultūros kelių kūrimą; tradicinių švenčių ir apeigų puoselėjimą ir sklaidą; žiedinės ekonomikos propagavimą ir diegimą; vietos bendruomenių savivertės, savimonės ir tapatumo vietai ugdymą; bendradarbiavimą Aukštaitijos regioninės reikšmės kultūros paveldo arealo viduje; nematerialaus paveldo pažinimo turizmo infrastruktūros plėtrą.
- *saugomų kultūrinių kraštovaizdžių (SKK) savitumo puoselėjimas, apima:* Švenčionių rajono teritorijoje dominuojančių archajiškųjų ir kaimiškųjų ypatingos vizualinės raiškos saugomų kultūrinių kraštovaizdžių identifikavimą; priežiūrą, įskaitant želdinių, dengiančių kultūrinių kraštovaizdžių vertingąsias savybes ir trukdančių apžvalgą, sanavimą; apžvalgos taškų, atkarpų ir maršrutų nustatymą, šių infrastruktūros objektų funkcinį ir informacinį (aikštelės, privažiavimo keliai, universalus dizaino priemonės, informaciniai stendai ir kt.) įrengimą; SKK formavimo principų, išryškinančių vertybes, planavimą ir reglamentavimą; klimato kaitos SKK poveikio stebėsenos organizavimą; apsaugos nuo klimato kaitos priemonių planavimą, diegimą; vietos bendruomenių įtraukimą į SKK priežiūrą ir informacinę sklaidą; SKK įtraukimą į kuo didesnį turizmo ir rekreacijos maršrutų skaičių; bendradarbiavimą SKK įveiklinimo veikloje Aukštaitijos regioninės reikšmės kultūros paveldo arealo viduje ir už jo ribų.

6. GAMTINIS KARKASAS

Lietuvos Respublikos teritorijos gamtinio karkaso erdvinė koncepcija ir lokalizavimo modelis buvo nustatyti LR Seimo patvirtintame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane. Šio modelio sudarymo principai remiasi 2001 m. priimtame LR Saugomų teritorijų įstatyme (Žin., 2001, Nr. 108-3902). Gamtinio karkaso nuostatuose (Žin., 2007, Nr. 22-858 ir vėlesnėse nuostatų redakcijose) įteisinta gamtinio karkaso sampratos geoekologinė koncepcija, pagrindiniai gamtinio karkaso planavimo, bei teritorijų naudojimo apribojimų nustatymo principai.

Pagal minėtus dokumentus - gamtiniu karkasu suprantamas vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, užtikrinantis ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą, gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, kitų aplinkosaugai svarbių teritorijų ar buveinių, taip pat augalų ir gyvūnų migraciją tarp jų.

Pagrindinė Švenčionių rajono savivaldybės gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija yra pilnavertis gamtinis karkasas - kompensacinė ekologinė sistema su atitinkama reglamentų sistema. Šiuo metu rajono teritorijoje gamtinis karkasas susideda iš šių metafunkcinių dalių:

- geoeologinės takoskyros,
- geosistemų stabilizavimo arealai,
- migracijos koridoriai

Gamtinio karkaso, kaip ekologinio kompensavimo funkciją realizuosiančios kraštotvarkinės struktūros, nustatymo būtinumą formuoja šie siekiai:

- 1) sukurti vientisą, įvairaus hierarchinio lygmens gamtinių ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoeologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- 2) sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- 3) saugoti gamtinį, gamtinį - kultūrinį kraštovaizdį bei gamtinius rekreacinius išteklius;
- 4) didinti agrariškai degraduotų teritorijų miškingumą;
- 5) išlaikyti ir formuoti įvairiamažę ir įvairiarūšę miškų medynų struktūrą;
- 6) optimizuoti, pagrįstai valdyti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos, bei žemės ūkio plėtrą.

Švenčionių rajono savivaldybėje gamtinį karkasą sudaro:

- 1) geoeologinės takoskyros – teritorijų juostos, jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, priekrantes, požeminių vandenių intensyvaus maitinimo ir karsto paplitimo plotus. Jos skiria stambias gamtines ekosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą;
- 2) migracijos koridoriai – slėniai, raguvynai bei dubakloniai, kitos teritorijos, kuriomis vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija;
- 3) geosistemų vidinio stabilizavimo arealai – teritorijos, galinčios pakeisti šoninį nuotėkį ar kitus gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai ir grupės, natūralios pievos, pelkės bei kiti vertingi stambiųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms geosistemoms.

1. Geoeologinėms takoskyroms Švenčionių rajono savivaldybės gamtiniame karkase priskiriamos šios teritorijų juostos:

- Tarptautinės (europinės) svarbos Valdajaus – Baltijos - Pomeranijos aukštumų juostos *Baltijos ežerotojo kalvyno* geoeologinės takoskyros ruožas vakarinėje (ež. Asveja – ež. Nikajis atkarpoje) ir šiaurinėje (Lakajos k. – Lanbanoro mstl. – Kaltanėnų mstl. – Rėkučių k. atkarpoje) savivaldybės teritorijos dalyse.
- Nacionalinės svarbos *Šiaurryčių Lietuvos* geoeologinės takoskyros ruožas pietrytinėje savivaldybės teritorijos dalyje (Papelekio k.- Jančiūnų k. - Jaciūnų k. – Svirkių k.) atkarpoje ir šiaurinė ruožo dalis (Jančiūnų k. - Kochanovkos k. – Stanislavavo k. – Degutiškės k.) atkarpoje.
- Regioninės svarbos *Žeimenos - Strūnos* geoeologinės takoskyros ruožas pietinėje savivaldybės teritorijos dalyje (Pailgės k. – Algirdėnų k. – Gelednės k. – Šilėnų k. – Senojo Strūnaičio k.) atkarpoje.

2. Migracijos koridoriams Švenčionių rajono savivaldybės gamtiniame karkase priskiriami šie slėnių arba dubaklonių teritorijų ruožai:

- Nacionalinės svarbos *Neries* vidurupio migracinio koridoriaus ruožas Prienų k. – Punžonių k. – Balingrado k. – Brižių k. atkarpoje.
- Regioninės svarbos *Žeimenos* migracinio koridoriaus ruožas Buivydu k. – Švenčionėlių m. – Pabradės m. – Santakos atkarpoje.
- Rajoninę (vietinę) svarbą turintys: *Kiaunos, Šventės – Dėmės – Šventelės, Rudelės slėnių, Sirgėlio ež. – Kampuočio ež. – Snieginio ež. -Versminio ež.* dubaklonio, *Peršokšnos, Lakajos, Dubingos slėnių, ež. Siaurys Didysai – ež. Siaurys Mažasai* dubaklonio, ežeringo *Gudūnėlės* dubaklonio, *Maldžiūnų* dubaklonio, *Arino ež. – Spenglo ež. – Pravalos ež.* dubaklonio, *Dobio, Mėžios, Santakos, Voverės, Skerdikšnos, Perčinos slėnių, Gilučio ež. – Ungurinio ež. – Kriauklės ež. – Punžemio ež.* dubaklonio, *Žeimenėlės - Sirvėtos* dubaklonio, *Švento ež. – Beržuvio ež. – Kūnos* dubaklonio, *Meros, Sarios, Strūnos, Strūnelės, Kamojos, Svylos, Genio up.* slėnių migracinių koridorių ruožai ar jų atkarpos Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje.

3. Vidinio stabilizavimo arealams Švenčionių rajono savivaldybės gamtiniame karkase priskiriamos šios teritorijos:

- Regioninę svarbą turintys *Pabradės – Švenčionėlių* ir *Adučiškio* vidinio stabilizavimo arealai.
- Rajoninės (vietinės) svarbos vidinio stabilizavimo arealai: *Veikūnų, Šaminių – Nevieriškės, Šventos, Sakališkės, Svirkių, Milašiaus – Gailiškės, Burby, Dotenėnų, Sarių, Cirkliškio – Šutų, Daumily, Družulėnų, Pavoverės, Janavo, Lugių.*

Pagal svarbą gali būti skiriamos tarptautinės (europinės), nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės gamtinio karkaso dalys.

Pagal galiojančio savivaldybės bendrojo plano sprendinius gamtinio karkaso elementams nustatytos kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus išreiškiančios, gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo kryptys ir sąsajos su esamoje būklės analizės metu identifikuotu GK teritorijos dalių geoekologiniu potencialu:

- 1) (D) tvarkymo tipas (Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas.). Atitinka patikimo geoekologinio potencialo teritorijos (T1, M1, S1);
- 2) (E) tvarkymo tipas (Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas)). Atitinka riboto geoekologinio potencialo teritorijos (T2, M2, S2);
- 3) (F) tvarkymo tipas (Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai). Atitinka silpno geoekologinio potencialo teritorijos (T2, M2, S2);
- 4) (G) tvarkymo tipas (Kraštovaizdžio natūralumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose urbanizuotose teritorijose). Atitinka pažeisto geoekologinio potencialo teritorijos (T3, M3, S3).

6.1 lentelė. Gamtinio karkaso teritorijos (ha / %) Švenčionių rajone

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys ir jų tvarkymo kryptys	Švenčionių r. savivaldybė (169178,7 ha / %)
GEOEKOLOGINĖS TAKOSKYROS	57190 / 33,8
T1	42560 / 25,1
T2	13984 / 8,3
T3	646 / 0,4
MIGRACIJOS KORIDORIAI	28940 / 17,1
M1	11108 / 6,6
M2	9021 / 5,3
M3	8811 / 5,2
VIDINIO STABILIZAVIMO AREALAI	47576 / 28,1
S1	37141 / 22
S2	8553 / 5,1

S3	1882 / 1,1
VISAS GAMTINIS KARKASAS	133706/ 79,03

6.2 lentelė. Numatoma gamtinio karkaso teritorijų struktūra pagal tvarkymo tipus (ha / %)

Gamtinio karkaso sudėtinės dalys	Švenčionių r. sav. Teritorija 169178,7 ha / %
<i>Natūralus kraštovaizdžio pobūdžio palaikymas ir saugojimas (D)</i>	90810 / 53,68
<i>Natūralaus kraštovaizdžio pobūdžio atstatymas (Esamo kraštovaizdžio natūralumo palaikymas ir stiprinimas) (E)</i>	31558 / 18,65
<i>Grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (F)</i>	9894 / 5,8
<i>Kraštovaizdžio natūralumą atstatančių elementų integravimas ir atkūrimas pažeistose urbanizuotose teritorijose (G)</i>	1444 / 0,85
VISAS GAMTINIS KARKASAS	133706/ 79,01

Savivaldybės teritorijoje lokalizuota gamtinio karkaso sistema, kokia ji numatyta koncepcijoje realių alternatyvų neturi. Bet kokia kitokia koncepcija paremta alternatyva, lygiai taip pat, kaip ir mažesnio bendro ploto ar kitokio teritorinio išdėstymo gamtinio karkaso struktūra (išskyrus didesnę rajono savivaldybės teritorijos dalį apimanti GK sistema) nesudaro realių prielaidų teritorijos geoekologinio stabilumo suformavimui ir palaikymui. Siekiant gamtiniam karkasui priskiriamų teritorijų ekologinio bei teritorinio optimizavimo formuojant sprendinius tikslinga atlikti šiuos GK teritorijų optimizavimu susijusius veiksmus:

- detalizuoti ir patikslinti gamtinio karkaso komponentų ribas, tuo pačiu integruojant vietinės svarbos GK elementus.
- remiantis esamų atskirų gamtinio karkaso dalių geoekologiniu potencialu numatyti jų tvarkymo kryptis
- identifikuoti tvarkymo kryptyse numatytų veiksmų realizavimo priemones.

Teritorijoje lokalizuoto gamtinio karkaso formavimo politikos ir funkcinėse zonose numatytų kraštovaizdžio formavimo kryptių realizavimo įmanoma siekti šiais pagrindiniais būdais:

- palaikant fizinių bei juridinių asmenų teikiamas gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas;
- ieškant bei skatinant gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvas bei investicijas;
- gamtinio kraštovaizdžio natūralumo didinimo iniciatyvų aktyvus organizacinis bei finansinis rėmimas optimizuojant valstybės ir (arba) savivaldybės mokestinę politiką.

7. KRAŠTOVAIZDIS

Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonos

Kraštovaizdžio tvarkymo strategija - kraštovaizdžio struktūros formavimo ir tvarkymo kryptis, apsprendžiama teritorijoje nustatyto funkcinio prioriteto bei jos kraštovaizdžio naudojimo ir apsaugos santykinio intensyvumo laipsnio. Švenčionių bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių dokumente identifikuoti kraštovaizdžio tvarkymo strategijos tipai ir nustatyti jų arealai sudaro kraštovarkinį foną, kuriame realizuojasi ir kartu funkcionuoja atraminės urbanistinio-ūkinio vystymo bei ekologinio kompensavimo struktūros.

Siektinas kraštovaizdžio kokybės tikslas – kiekvienam skirtingo tipo kraštovaizdžio teritoriniams vienetams nustatomas formuotinas jų struktūros etalonas, atitinkantis šalyje turimus viešąjį interesą atspindinčius visuomenės ekologinės ekonominės sąmonės standartus bei mokslškai pagrįstus kraštovaizdžio struktūros rodiklius, kurie užtikrintų jos ekologinį tvarumą, psichologinį komfortą ir socialinį-ekonominį žemėnaudos racionalumą.

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių rengimo stadijoje laikomasi Nacionaliniame kraštovaizdžio tvarkymo plane taikytų metodologinių kraštovaizdžio tvarkymo strategijų išskyrimo nuostatų. Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonų sistemos kūrimo metodinį pamatą formuoja šios žemiau išvardintos principinės planuojamo kraštovaizdžio kategorijos:

- 1) intensyviai antropogeniškai keičiamas ir technogenizuojamas kraštovaizdis urbanistinio karkaso centruose, antropogeninės įtakos arealuose bei urbanistinės integracijos jungtyse;
- 2) vyraujančio intensyvaus naudojimo agrarinių ir miškingų teritorijų kraštovaizdis;
- 3) vyraujančio tausojančio naudojimo agrarinių ir miškingų teritorijų kraštovaizdis gamtinio karkaso įtakos arealuose;
- 4) vyraujančio konservacinio naudojimo prioriteto kraštovaizdis arealuose su gausiais konservacinę vertę turinčiais gamtiniais bei kultūriniais teritoriniais kompleksais.

Švenčionių savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo bendrųjų sprendinių (koncepcijos) rengimo stadijoje kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonos yra išskiriamos remiantis esamos būklės erdvinės analizės duomenimis (išvadomis), įvertinus svarbiausių funkcinių prioritetų pasiskirstymą rajono teritorijoje, teritorijos naudojimo ir apsaugos santykinį laipsnį, o taip pat remiantis:

- 1) Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos įvairaus hierarchinio rango kraštovaizdžio morfologinių vienetų (ruožų, sričių, rajonų) gamtinio ir sukultūrinimo pobūdžio vertinimu atliktu esamos būklės analizės rengimo metu. Tai sudaro prielaidas objektyviau teritoriškai diferencijuoti plotus pagal jų vystymo intensyvumą bei naudojimo režimo pobūdį;
- 2) Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos kraštovaizdžio vizualinės struktūros tipų ir estetinio potencialo vertinimu schema (Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas), padedanti formuoti kraštovaizdžio tvarkymo zonų vizualinio reguliavimo nuostatas;
- 3) Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso lokalizacija ir jo geoekologinio potencialo vertinimu), leidžiančios teritoriniu atžvilgiu objektyviau numatyti teritorijos vystymo intensyvumą, ypač tausojančio naudojimo zonas bei nustatyti šių teritorijų naudojimo režimo pobūdį;
- 4) Patvirtintais kompleksiniais (bendraisiais) planais;
- 5) Patvirtintais saugomų teritorijų specialiaisiais planais;
- 7) Miškų ūkinių grupių nustatymo planai.

Remiantis Nacionaliniu kraštovaizdžio planu bei jį atitinkamai detalizuojant bei konkretizuojant stambesniame mastelyje, pagal teritorijos vystymo strategijos pobūdį Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje teoriškai gali būti nustatomos tokios kraštovaizdžio tvarkymo strategijos:

SAUGANČIO IR TAUSOJANČIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

VYRAUJANČIOS KONSERVACINĖS APSAUGOS STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 1 - Konservacinės apsaugos strategija
- 2 - Konservacinės apsaugos ir rekreacinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO REKREACINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

- 3a - Rekreacinio naudojimo ir funkcinės konversijos strategija

3b - Intensyvaus rekreacinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO TAUSOJANČIO BIOPRODUKČINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

4a - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo ir konservacijos strategija

4b - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo karstiniame regione strategija

4c - Tausojančio bioprodukcinio naudojimo strategija

4d – Bioprodukcinio naudojimo ir dalinės konservacijos reglamentai

INTENSYVAUS NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

VYRAUJANČIO INTENSYVAUS BIOPRODUKČINIO NAUDOJIMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

5 - Intensyvaus bioprodukcinio naudojimo strategija

VYRAUJANČIO URBANISTINIO VYSTYMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

6a - Ekstensyvios urbanizacijos strategija

6b Urbanizacijos strategija:

6b1 – urbanizuotų mažo intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (gyvenvietės, kaimai, sodininkų bendrijos) vystymo (naujos plėtros) strategija.

6b2 – urbanizuotų intensyvaus ir vidutinio intensyvumo kompaktiško užstatymo teritorijų (miestai, miesteliai, gyvenvietės - A, B, C, a lygmens urbanistinės integracijos centrai) vystymo (saugojimo, modernizavimo ir konversijos) strategija.

VYRAUJANČIO TECHNOLOGINIO VYSTYMO STRATEGIJŲ GRUPĖ

7a - Infrastruktūros ir pramonės kompleksų formavimo strategija

7b - Kasybos vystymo strategija

Išanalizavus realią situaciją konstatuota, kad Švenčionių savivaldybės teritorijoje didesniuose ar mažesniuose plotuose pasireiškia aštuonios teoriškai išskirtos strategijos – 1, 2, 3b, 4a, 4c, 4d 5 ir 6a. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje nustatytų kraštovaizdžio tvarkymo strategijų lokalizacija pateikiama koncepcijos alternatyvų brėžiniuose.

Kraštovaizdžio tvarkymo strategijų zonų lokalizavimas

Vyraujančios konservacinės apsaugos strategijų grupėje pirmasis (1) kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipas, kurios vystymas apima nustatytų aplinkosauginių reglamentų ir konservacinės funkcijos realizavimo efektyvumo užtikrinimą, Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje Koncepcijos stadijos metu yra identifikuotas Girutiškio ir Kiauneliškio gamtinių rezervatų zonose, esančiose Labanoro regioniniame parke.

Antrasis (2) šios grupės kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipas yra polifunkcinis, jis nustatytas esamoms Labanoro, Asvejos ir Sirvėtos regioninių parkų bei Aukštaitijos nacionalinio parko teritorijoms.

Vyraujančio rekreacinio naudojimo strategijų grupėje skiriami du kraštovaizdžio tvarkymo strategijų tipai (3a, 3b), kurie yra taikomi esamo bei perspektyvinio rekreacinio naudojimo arealams, kuriuose tikslinga formuoti ir palaikyti rekreacinį kraštovaizdį su rekreacijai palankia aplinka bei reikalinga infrastruktūra. Pirmoji šios grupės tvarkymo strategija (3a) Švenčionių rajono teritorijoje nenumatyta, dėl to, kad šio tipo teritorijoms priskiriami santykinai didelį rekreacinį potencialą turinčios ir šiuo metu vidutiniškai intensyviai

ir intensyviai naudojamos teritorijos. Tokių teritorijų BP koncepcijos rengimo stadijoje nėra numatyta. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje identifikuotos tos teritorijos, kurių perspektyvinis naudojimas yra siejamas su būtinu funkcinės konversijos (pertvarkos) plėtojimu, pirmiausiai bioprodukcinio ūkio santykinės reikšmės mažėjimu ir rekreacinio-turistinio naudojimo svarbos augimu. Savivaldybės teritorijoje tokio pobūdžio režimas **(3b)** numatomas aplink Sarių, Kampuočio, Švento ežerus, bei pietvakarinėje savivaldybės dalyje, teritorijoje apimančioje ungurinio, Gilučio ir Pailgių ežerus.

Vyraujančio tausojančio bioprodukcinio naudojimo strategijų tarpe ketvirtosios **(4)** grupės strategijos atstovauja esamas ir planuojamas saugomas teritorijas (valstybinius draustinius, NATURA 2000 teritorijas) **(4a)**, pagrindines nacionalinės ir regioninės svarbos gamtinio karkaso teritorijas **(4c)**. Visose šiose teritorijose numatomas dominuojantis tausojantis bioprodukcinis naudojimas.

Tausojančio naudojimo arealų vystymas turi atitikti palaikomojo vystymo sampratą, kuri įpareigoja adaptuoti esamą naudojimą, atsižvelgiant į vietos gamtinio pagrindo specifiką ir laikantis ekologinių teritorijos tvarkymo reikalavimų. Vieni iš pagrindinių tikslų turėtų būti gamybinių procesų ekologizavimo, kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros užtikrinimo ir palaikymo siekimas.

Vyraujančio intensyvaus bioprodukcinio naudojimo strategijų grupę. Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje sudaro žymesnių ekologinių ribojimų nekeliantys didesnėje rajono teritorijos dalyje esančių molingų banguotų pakilimų, gūbrių ir smėlingų bei molingų lygumų kraštovaizdžio arealai (5), kuriuose rekomenduojama išlaikyti intensyvų bioprodukcinį naudojimą, ieškant optimalių šios veiklos realizavimo formų, užtikrinant racionalų ir efektyvų turimų išteklių naudojimą (dirvožemio derlingumo ir produktyvumo išlaikymą), bei aplinkosauginių reikalavimų laikymąsi orientuotą į hidrologinių ir biologinių resursų apsaugą.

Vyraujančio urbanistinio vystymo strategijų grupė: Švenčionių rajono savivaldybės urbanizuojamų teritorijų, esančių urbanistinių centrų įtakos zonoje, vystymo (užstatymo plėtojimas siejamas su atitinkamu naudmenų struktūros formavimu, skirtu optimalesnei erdvinei kraštovaizdžio struktūrai užtikrinti) strategija **(6a)**.

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje, karinio poligono zonoje siūloma kompleksinė vystymo -E ir G: E-Intensyvų bioprodukcinį naudojimą skatinančių tvarkymo reglamentų formavimo strategija ir G-Esamų bei perspektyvinių industrinių teritorijų tvarkymo reglamentų formavimo strategija **(5-7a)**.

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos kraštovaizdžio sprendiniai galioja tiek, kiek neprieštarauja saugomas teritorijas, Europos ekologinio tinklo Natura 2000 apsaugą bei veiklą jose reglamentuojantiems teisės aktams.

8. REKREACINIS POTENCIALAS

Vadovaujanti rengiamo Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano esamos būklės išvadomis bei Švenčionių rajono turizmo sektoriaus plėtros galimybių studijoje pateikiamais apibendrinimais, apžvelgus Švenčionių rajono gausius gamtinius turizmo išteklius, galima išskirti rekreacinio bei pažintinio turizmo potencialą. Tačiau pastebima, jog labai panašiais ištekliais turtingas visas Šiaurės rytų regionas. Todėl norint, regiono kontekste išskirti Švenčionių rajono savitumą, būtina apgalvoti ne tik siūlomą pagrindinę turizmo kryptį, bet ir kokias papildomas, išskirtines turizmo paslaugas, gali teikti savivaldybė, kad išsiskirtų regiono kontekste. Šiuo atveju ypatingą svarbą įgauna ne tik apgyvendinimas, maitinimas, pasiekiamumas, bet ir bendrų paslaugų paketai/kompleksai, suteikiantys galimybę potencialiam turistui kompleksiskai ir lengvai suplanuoti savo laisvalaikį dienas, savaitgalius ar kitam konkrečiam laikotarpiui.

Vertinant visų parkų gamtinius išteklius ir jų santykį su kultūros paveldo objektais – kas sąlygoja unikalų rekreacinį potencialą - galima pastebėti, jog kiekvienas parkas turi tam tikrus išskirtinius bruožus: Aukštaitijos nacionalinis parkas – gamtos, istorijos, archeologijos dermė susijusi per lietuvių tautos gimimo istoriją; Sirvėtos regioninis parkas – gamtos ir kultūros paveldo objektų dermė, susijusi per mitologiją, religiją, dvarų kultūrą, Labanoro regioninis parkas – rekreacinių miškų bei vandens telkinių gausa, skirta išskirtinai rekreaciniam, aktyvaus poilsio bei sveikatingumo/sveikatinimo turizmui bei Asvejos regioninis parkas – unikalus gamtos paveldas apimantis žmonių nepaliestas pelkes, raistus bei ilgiausią ir giliausią Asvejos ežerą. Kiekvienas iš parkų, esančių Švenčionių rajono teritorijoje, galėtų plėtoti savo unikalius turistinius objektus (bei tam tikrą temą), tačiau vertėtų išskirti Servėtos regioninį bei Aukštaitijos nacionalinį parkus. Šiuose parkuose rekomenduojama kurti ir plėtoti turistines vietas, skirti daugiau dėmesio rinkodaros strategijai, viešinimui bei pramogų paslaugų kūrimui. Pagrindinės problemos susijusios su gamtiniais paveldo objektais – daugeliui objektų trūksta ženklavimo bei informacijos apie juos internete (vienoje vietoje).

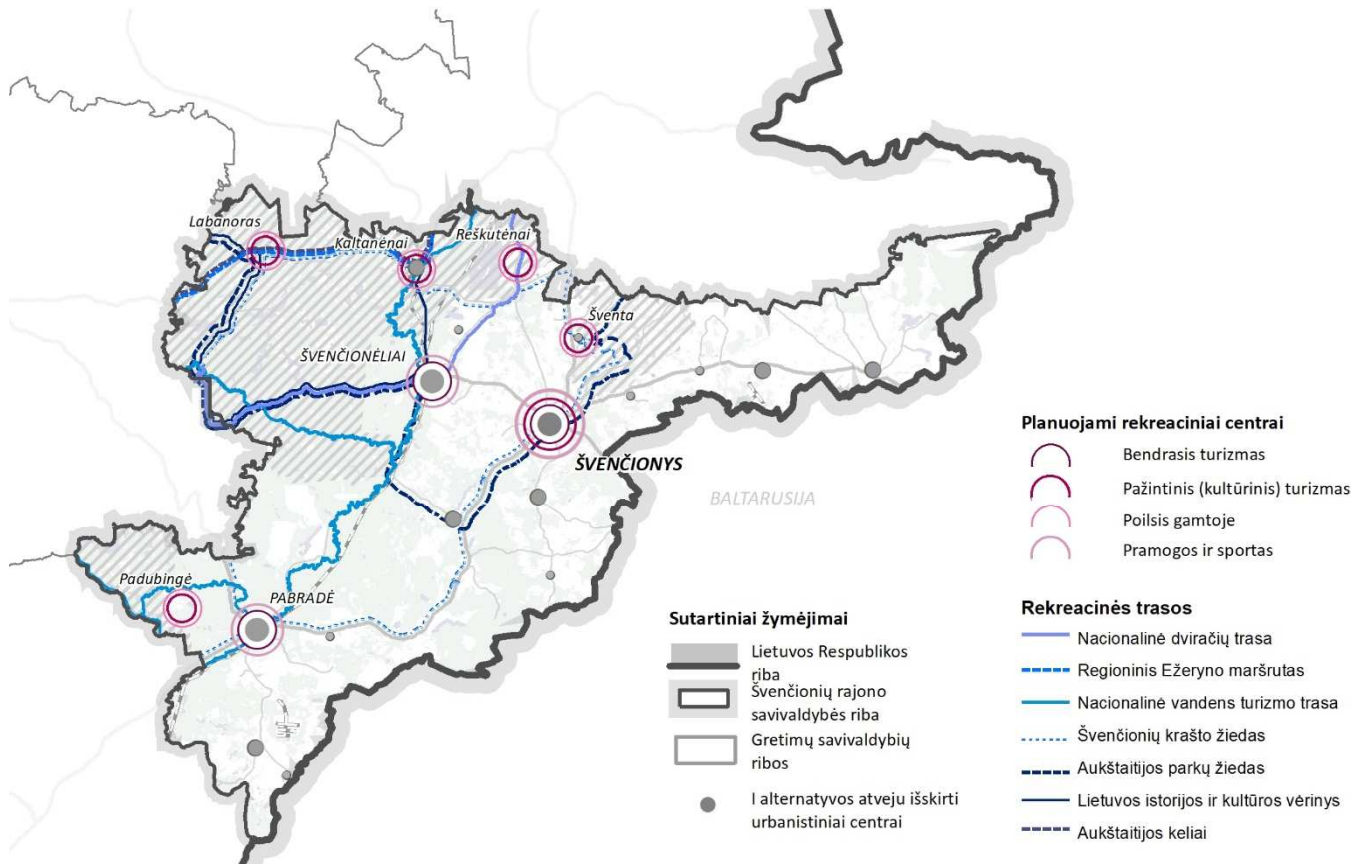
Formuojant Švenčionių rajono savivaldybės rekreacijos ir turizmo vystymo kryptis, atsižvelgiama į turimus rekreacinius išteklius, įvertinamos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, Nacionalinių vandens turizmo trasų specialųjį planą, Nacionalinio lygmens autoturizmo specialųjį planą. Išskiriamos šios pagrindinės rekreacijos ir turizmo vystymo kryptys:

- Švenčionių rajono savivaldybės rekreacinio potencialo atskleidimas (taip pat įveiklinimas gamtinių rekreacinių išteklių (ypač vandens telkinių), nekilnojamojo kultūros paveldo objektų (galimų pritaikyti turizmui ir rekreacijai).
- Rekreacijos ir turizmo sistemos vystymas plėtojant bei papildant turistinius maršrutus patogia paslaugų ir aptarnavimo infrastruktūra.
- Pramoginio ir sportinio turizmo vystymas.
- Skatinamos investicijos į turistinį įvaizdį formuojančią infrastruktūrą, rinkodaros priemonės, paslaugų kokybės gerinimą ir įvairovę.
- Siekiama kultūros paslaugų įtraukties plėtojant rekreacijos ir turizmo sritį.
- Dalyvauti kultūros kelių projektuose. Įveikinti ir aktualizuoti kultūros kelius, saugant kultūros paveldą, suteikiant kuo daugiau kultūrinių, rekreacinių, edukacinių, bendruomeninių funkcijų kultūros paveldo ištekliams: objektams, kompleksams ir vietovėms.

8.1. Konceptijos I alternatyva

Pirmojoje Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos alternatyvoje išlaikomos galiojančiame Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane nustatytų skirtingo rekreacinio potencialo arealų, linijinės ir taškinės rekreacinės infrastruktūros vystymo kryptys. Orientuojamasi į

kokybinę rekreacijos teritorijų plėtrą (modernizuojant rekreacinę infrastruktūrą). Pirmojoje koncepcijos alternatyvoje, numatoma didinti turizmo paslaugų kokybę bei įvairovę, plėtoti turizmo infrastruktūrą, saugoti ir puoselėti kultūros ir gamtos paveldą, jį pritaikant viešosioms reikmėms. Planuojama daugiau dėmesio skirti maitinimo įstaigų, vandens turizmo bei turizmo informacijos infrastruktūros (informacinių stendų, nuorodų ir pan.) plėtrai.

8.1.pav. Švenčionių rajono savivaldybės rekreacinės struktūros I alternatyva

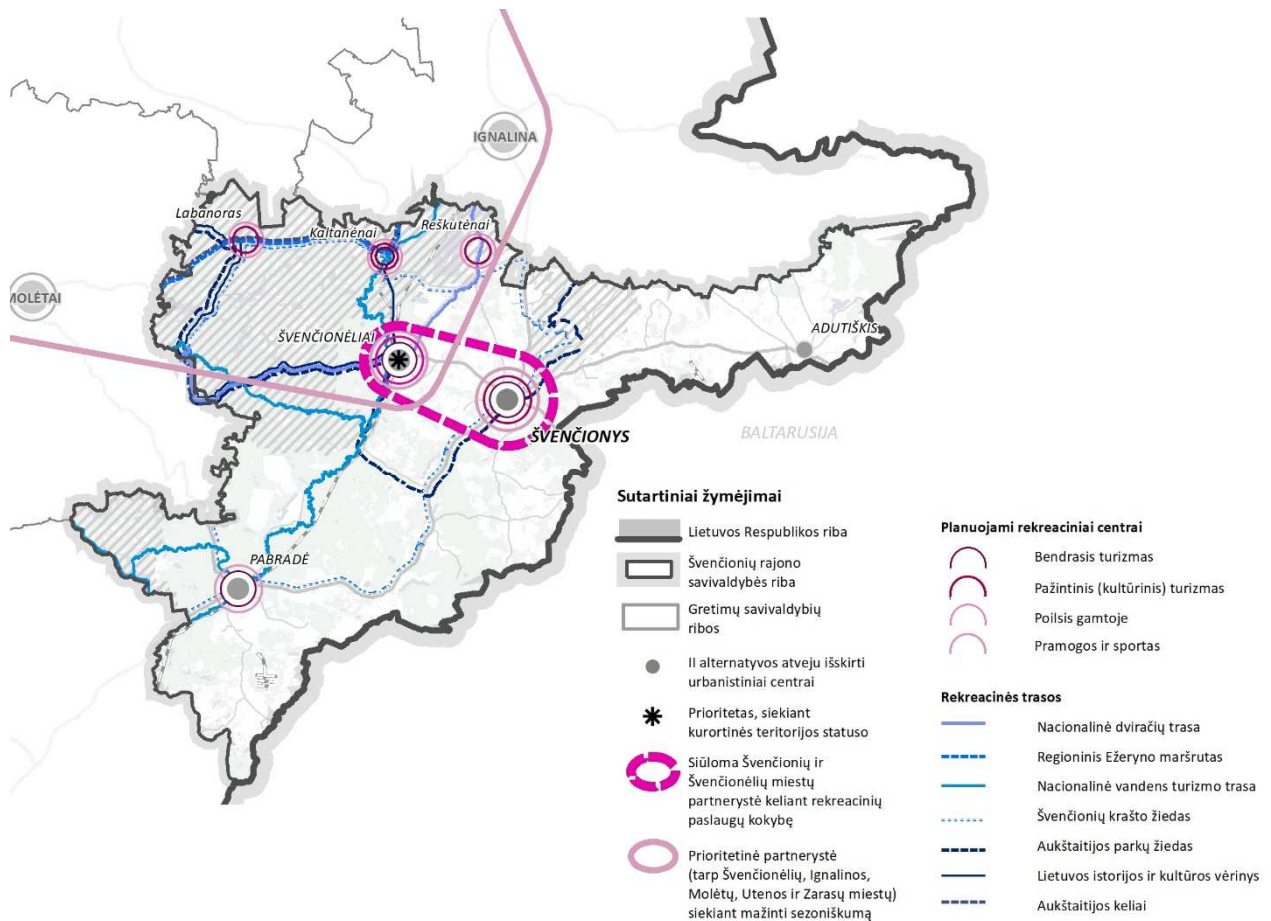
8.2. Koncepcijos II alternatyva

Antrosios alternatyvos atveju numatoma kiekybinė ir kokybinė (modernizuojant rekreacinę infrastruktūrą) plėtra. Didžiausias dėmesys turi būti skiriamas turizmo sistemos formavimui t.y. viešajam pažinimui panaudojant nekilnojamojo kultūros paveldo objektus ir vietas, gamtos išteklius bei plėtojant ir/ ar papildant turistinius maršrutus patogia paslaugų ir aptarnavimo infrastruktūra bei išskirtinėmis Švenčionių rajono rekreacijos formomis.

Šios alternatyvos atveju yra siūloma rekreacijos ir turizmo pagrindiniais centrais vystyti Švenčionėlių ir Švenčionių miestus, taikant partnerystės modelį, kuris padėtų kelti rekreacinių paslaugų kokybę. LRBP Švenčionėlių miestui numatytas prioritetas, siekti kurortinės teritorijos statuso, todėl antrosios alternatyvos atveju siūloma išskirtinai Švenčionėlių miestui sudaryti kuo palankesnes sąlygas plėtoti

įvairesnes turizmo sritis. Pabradės mieste plėtoti bendrąjį, sporto ir pramogų turizmą. Vadovaujantis LRBP Švenčionėliai patenka į prioritetinės partnerystės – siekiant mažinti turizmo paslaugų sezoniškumą – arealą su Molėtais, Utena, Zarasais ir Ignalina. Rajone šis arealas apima Švenčionėlių, Labanoro, Kaltanėnų ir Reškutėnų gyvenvietes, kurioms šiuo metu galiojančiame Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane buvo identifiкуotas rekreacinis potencialas, o vietovės - išskirtinai numatytos vystyti šia kryptimi. II alternatyvos atveju, šias vietoves, taip pat siūloma numatyti kaip rekreacinius centrus. Kaltanėnų miestelį realizuoti kaip bendrojo, pažintinio ir poilsio gamtoje rekreacinį centrą, Labanore ir Reškutėnuose toliau vystyti pažintinio ir poilsio gamtoje turizmo sritis.

Turizmo vystymo ir kultūros paveldo įveiklinimo plėtra rajone, numatoma didinti turizmo paslaugų kokybę bei įvairovę, plėtoti turizmo infrastruktūrą, saugoti ir puoselėti kultūros ir gamtos paveldą, jį pritaikant viešosioms reikmėms. Tai apima laisvalaikio ir poilsio paslaugų pasiūlos plėtrą, pritaikant gamtos ir kultūros paveldo objektus lankymui, bei modernizuojant ir papildant rekreacinę infrastruktūrą, ir tokiu būdu keliant turistinių maršrutų patrauklumą.

8.2.pav. Švenčionių rajono savivaldybės rekreacinės struktūros II alternatyva

9. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Susisiekimo sistemos gairės šiai dienai apibrėžtos 2021-2030 metų Nacionaliniame pažangos plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021-2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo (patvirtinta 2013 m. gruodžio 18 d. Lietuvos Respublikos vyriausybės nutarimu Nr. 1253), kurios pagrindiniai uždaviniai – gerinti transporto junglumą šalies viduje, su Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą; Gerinti skaitmeninį junglumą ir didinti susisiekimo infrastruktūros panaudojimo efektyvumą bei sektoriaus kuriamą vertę; Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyviųjų degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūšį judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą; Sukurti ir pritaikyti transporto infrastruktūrą, reikalingą tarptautiniam kariniam judumui. Beveik visi programoje išdėstyti tikslai aktualūs Švenčionių rajonui ir rajono susisiekimo sistemai.

Kelių transporto eismo intensyvumo tendencijos atskleidė rajono pagrindinių jungčių vaidmenį ir didėjančią svarbą, todėl koncepcijoje numatoma, kad, neatsiradus svarbioms priežastims šioms tendencijoms keistis, abiejų alternatyvų atveju pagrindinį Švenčionių rajono susisiekimo karkasą tranzitiniais srautams, ryšiams su išore bei rajono centru – Švenčionių miestu, ir toliau formuos krašto reikšmės keliai Nr.102, 111. Šie koridoriai koncepcijos alternatyvose traktuojami kaip pagrindiniai rajono ekonominiai koridoriai. Jungčių Vilnius-Pabradė-Švenčionys-Ignalina (krašto kelias Nr. 102) ir Švenčionys-Švenčionėliai-Utena (krašto kelias Nr. 111) bei Kaltanėnai-Labanoras-Molėtai (krašto kelias Nr. 114), likusių rajono krašto kelių reikšmingumas siejamas su pagrindinių ir/arba alternatyviųjų jungčių statusu ryšiams su kaimyninėmis savivaldybėmis (jų urbanistiniais centrais) bei vidinio mobilumo rajone reikšmės.

Koncepcijos abiejų alternatyvų atveju susisiekimo sistemos plėtros ir gerinimo perspektyva glaudžiai susijusi su susisiekimo kokybės, maksimalios eismo saugos užtikrinimu ir palaikymu rajono išoriniams ryšiams bei rajono vidiniams ryšiams, taikant priemonių visumą gyvenamųjų vietovių bei kasdienės traukos teritorijų (objektų), turistinį potencialą turinčių teritorijų (objektų) maksimaliam junglumui. Junglumo sąvoka – tai nėra tik naujų infrastruktūrinių priemonių įrengimas ar esamų gerinimas (pvz. valstybinės, vietinės infrastruktūrinių priemonių, junglumas - tai ir organizacinių priemonių visuma, teikiant viešąsias paslaugas - vežant keleivius viešuoju transportu. Junglumą tarp gyvenamųjų rajono vietovių siūloma užtikrinti ne tik kokybiškais keliais, tačiau ir efektyviai veikiančiu viešuoju transportu, galimybėmis keliones saugiai atlikti dviračiais, užtikrinant galimybę keliones atlikti kombinuojant kelias skirtingas transporto rūšis (pvz. dviračiu ir viešuoju transportu, automobiliu ir viešuoju transportu ir pan.). Infrastruktūrinių susisiekimo sistemos elementų gerinimą koncepcijoje siūlomą vykdyti per:

- tranzitinius srautus nuo gyvenamųjų teritorijų nukreipiančios infrastruktūros plėtrą;
- rekonstravimo, remonto, dangos įrengimo priemones;
- saugaus eismo priemonių įrengimą;
- transporto neigiamo poveikio aplinkai ir gyventojų sveikatai mažinimo priemonių plėtrą (pvz. alternatyvaus kuro naudojimo transporte galimybių didinimą, galimybes saugiai naudoti alternatyvias transporto priemones susisiekimui (viešąjį transportą (įskaitant ir geležinkelio transportą), pasitelkti kelionei dviračių, paspirtukų transportą (ypač aktualu urbanistinių centrų gretimybėje).

Atsižvelgiant į pagrindiniuose koridoriuose vykusias eismo intensyvumo tendencijas (VMPEI augimą), būtina realizuoti galiojančiame bendrajame plane numatytas priemones kelių transporto eismo neigiamos įtakos gyvenamosioms teritorijoms mažinimui.

Valstybinės reikšmės žvyro dangos kelių asfaltavimo tęstinumą abiejų alternatyvų atveju siūloma įgyvendinti vertinant būtinumą pagal išskiriamus kriterijus. Šiai dienai Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos yra nustačiusi kriterijus valstybinės reikšmės rajoninių kelių asfaltavimui, kurie apima:

- viešojo transporto funkcionavimo kelyje aplinkybes;
- pasiekiamumo naudos kriterijus (mažiausių laiko sąnaudų ir trumpiausių atstumų atžvilgiais, administracinių centrų, lankytinų vietų pasiekiamumo atžvilgiais);
- VMPEI aplinkybes;
- ekonominius rodiklius ir kt. kriterijus.

Be visų įvardintų kriterijų bendrajame plane siūloma parenkant valstybinių žvyro dangos kelių asfaltavimo prioritetus įvesti ne ką mažiau svarbų kriterijų, urbanistinių centrų (įskaitant ir kaimyninių savivaldybių centrus) pasiekiamumo galimybių žvyro dangos keliams alternatyviais keliais nebuvimo vertinimą. Prioritetą siūloma teikti vidinių ryšių gerinimui, siekiant, kad rajono gyvenamųjų vietovių tarpusavio ryšiai būtų užtikrinti trumpiausius atstumus ir laiko sąnaudas generuojančiomis kokybiškos jungtimis (būtų bent vienas kokybines ir saugias eismo sąlygas atitinkantis kelias).

Rajoninių kelių, vietinės reikšmės kelių asfaltavimo perspektyva sietina vykstančiomis rajono urbanizavimosi tendencijomis, augančiu pasiekiamumo poreikiu bei augančiomis eismo intensyvumo aplinkybėmis.

Vadovaujantis LRBP, Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo konceptualiaisiais sprendiniais numatomos preliminarios kelių jungtys prie Pabradės karinio poligono: Pabradės miesto apvažiavimui tarp kelių Nr. 102 ir Nr. 173 ir patekimui į minėtą teritoriją nuo kelio Nr. 173. Taip pat vadovaujantis Švenčionių miesto aplinkkelio specialiuoju planu, kurį patvirtino Švenčionių r. sav. taryba 2015-05-21 sprendimu Nr. T-74, konceptualiaisiais sprendiniais yra numatoma preliminari jungtis nuo kelio Nr. 4418 iki kelio Nr. 110.

Pažymime, kad Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos alternatyvų grafiniėje dalyje konceptualiai pažymėtos preliminarios perspektyvinės susisiekimo jungtys negali būti vertinamos tiksliai. Konkrečios trasos turi būti nustatomos bei teritorijos susisiekimo koridoriui rezervuojamos rengiant kitus kompleksinio ir/ar specialiojo teritorijų planavimo dokumentus, projektus.

Tiek pirmos, tiek antros alternatyvos atveju taikomos aukščiau išvardintos bendrosios susisiekimo sistemos vystymo nuostatos. Abiejų alternatyvų atveju, prioritetas yra teikiamas susisiekimo infrastruktūros gerinimui, susijusiam su nacionalinės svarbos Pabradės karinio poligono pasiekiamumu specialiąja technika.

10. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS VYSTYMO TENDENCIJOS

Vandens tiekimas

Bendrojo plano keitimo inžinerinės infrastruktūros koncepcija rengiama laikantis Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje numatytų principų (efektyvumo, konkurencingumo, inovatyvumo, integracijos ir saugumo), Nacionalinės darnaus vystymosi strategijoje nustatytų Lietuvos darnaus vystymosi (pagrindinių ūkio šakų poveikio aplinkai mažinimas, pavojaus žmonių sveikatai mažinimas, pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas).

Atsižvelgiant į prognozes, tiek gėlo, tiek požeminio vandens poreikis Švenčionių rajone nagrinėjamu periodu augs neženkliai.

Tačiau atsižvelgiant į esamos būklės analizės išvadas Švenčionių rajone centralizuotų geriamojo vandens tiekimo paslaugų prieinamumas labiau išvystytas nei centralizuotų nuotekų tvarkymo paslaugų. Siekiant užtikrinti nacionalinių ir ES įsipareigojimų, teikti kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas gyventojams, įgyvendinimą, t. y. 98 proc. teikti centralizuotas nuotekų tvarkymo paslaugas aglomeracijose, aprūpinti 95 proc. šalies gyventojų kokybiškais viešosiomis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis, Švenčionių r. sav. reiktų vykdyti geriamojo vandens tiekimo (prijungti 39 proc. gyventojų) ir nuotekų tvarkymo (prijungti 49 proc. gyventojų) plėtrą. Aktyviausia plėtra turėtų būti vykdoma Pabradės aglomeracijoje, Švenčionėlių ir Švenčionių aglomeracijose.

Įvertinant, kad didelė vandens paskirstymo tinklų yra nutiesta prieš 30-50 metų, abejotina ar pakaks materialinių resursų renovuoti visoms Švenčionių rajone veikiančioms vandentiekos sistemoms. Vandentiekos sistemos turi būti selektuojamos pagal prioritetus. Pirmumo eile pagal poreikį turi būti renovuojamos sistemos aptarnaujančios didžiausią vartotojų skaičių. Pagrindiniai resursai skirti vandentiekos sistemų plėtotei bus orientuoti į esamų sistemų kokybinį gerinimą: gręžinių bei siurblių atnaujinimą, vandens gerinimo įrenginių statybą, paskirstomojo vamzdyno renovaciją bei plėtrą. Vandentiekos sistemos turinčios mažą aptarnaujamų gyventojų skaičių, bei ekonomiškai nerentabilios gali būti pervestos į techninio vandentiekio statusą arba likviduotos. Gyventojai naudojęsi vandeniu iš šių sistemų turėtų būti perorientuoti į naujai vystomas vandentiekio sistemas.

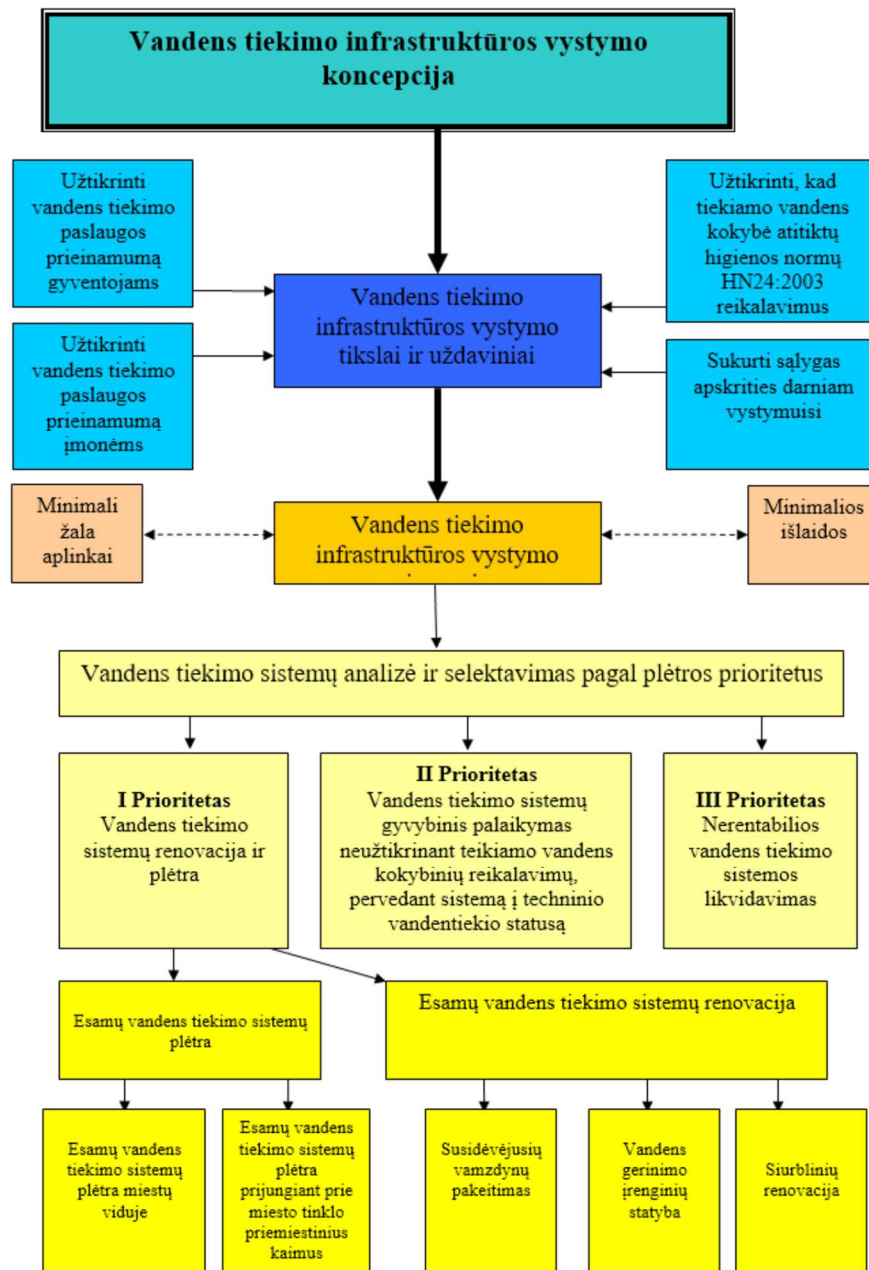
Kita vandentiekos sistemų plėtros kryptis turi būti jų vystymas siekiant aprūpinti vandeniu kuo didesnę koncentruotų gyvenviečių gyventojų kiekį. Tai turi pasireikšti naujų skirstomųjų vamzdynų statyboje, aprėpiant urbanizuotas teritorijas gyvenvietės viduje, bei prijungiant prie miestų funkcionuojančių vandentiekos sistemų gretimus kaimus.

Kaimo vietovėse, kur nėra centralizuoto vandentiekio ir nenumatoma naujų vandentiekos sistemų kūrimas, geriamo vandens kokybės klausimas turi būti sprendžiamas palaipsniui pereinant nuo kastinių šulinių prie individualių artezinių gręžinių. Taip bus išvengiant gruntinio vandens, užteršto nitratais, panaudojimo. Iki nagrinėjamo periodo pabaigos kastiniai šuliniai gali išlikti tik zonose, kur gruntinio vandens kokybė tenkins minėtas higienos normas.

Siekiant kontroliuoti tiekiamo vandens kokybę visame Švenčionių rajone vystyti monitoringo mechanizmus leidžiančius sistemingai stebėti vandens kokybę visose vandentiekos sistemose bei eksploatuojamuose kastiniuose šuliniuose.

Teritorijų planavimo požiūriu turi būti nustatytos esamų vandenviečių sanitarines apsaugos zonas ir šie duomenis kaupiami GIS duomenų bazėse. Taip pat rengiant detaliuosius planus būtina numatyti inžinierinių komunikacijų koridorius vandentiekos tinklų plėtrai.

Būtina inventorizuoti paviršinių nuotekų surinkimo tinklus ir valymo įrenginius, juos atnaujinti ir plėsti paviršinių nuotekų surinkimo infrastruktūrą.

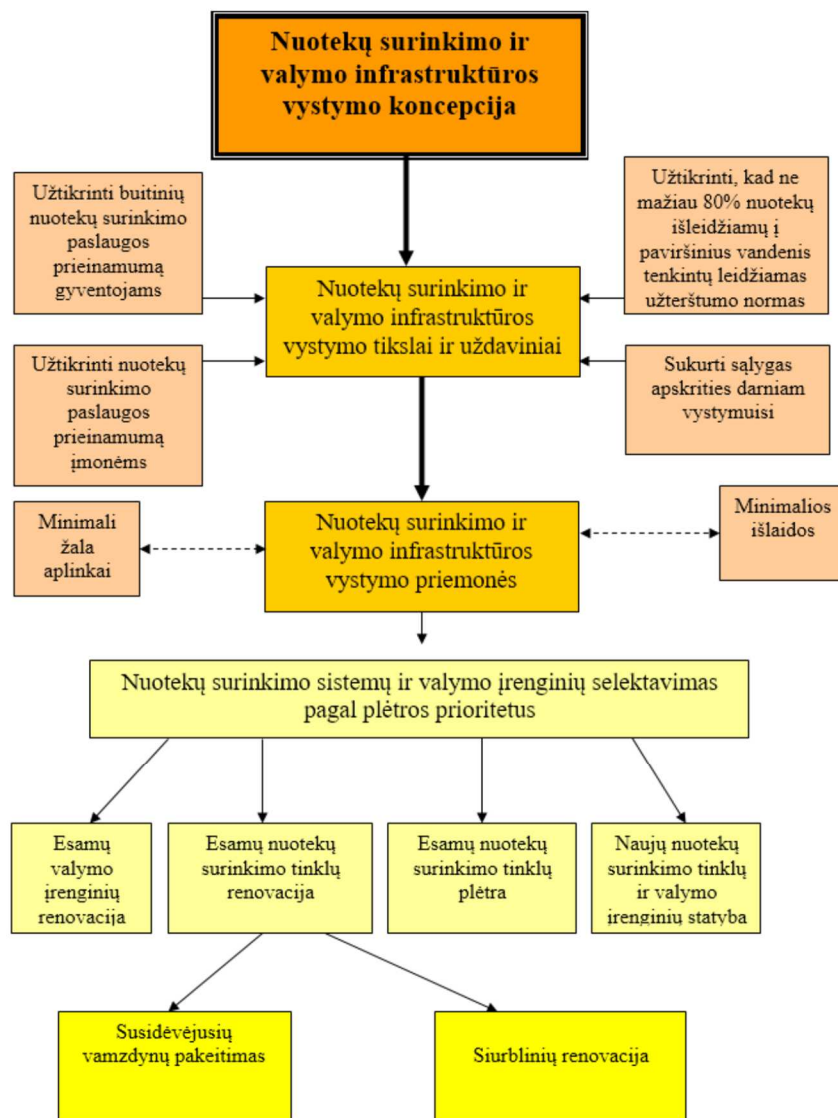
10.1. Vandens tiekimo infrastruktūros vystymo koncepcijos schema

Nuotekų surinkimas ir valymas

Vandenų apsauga yra prioritetinga aplinkosaugos sritis Lietuvoje jau daugelį metų. Sektoriaus svarba yra apibrėžta aplinkosaugos programomis, kurios buvo paruoštos per paskutinius dešimt metų. ES direktyva 91/271/EEB „Dėl miestų nuotekų tvarkymo“. Švenčionių rajone visos centralizuotai surenkamos nuotekos yra apvalomos. Prieš išleidžiant į paviršinius vandenis šių nuotekų tarša neviršija didžiausios leistinos koncentracijos. Deja būtines nuotekynės tinklas nėra pakankamai išvystytas. Vystant būtines nuotekynės tinklus tikėtina, kad iškils ir naujų valymo įrenginių poreikis bei esamų valyklų pajėgumo didinimo poreikis. Siekiant darnios nuotekų infrastruktūros plėtros būtinos šios įgyvendinimo priemonės:

1. Esamų nuotekų surinkimo tinklų plėtra
2. Naujų nuotekų surinkimo tinklų ir valymo įrenginių statyba.
3. Esamų nuotekų surinkimo tinklų renovacija
4. Esamų valymo įrenginių renovacija
5. Esamų nuotekų surinkimo tinklų renovacija

Siekiant kontroliuoti nuotekų surinkimą ir valymą, visame Švenčionių rajone būtina vystyti monitoringo mechanizmus leidžiančius sistemingai stebėti išleidžiamų vandenų kokybę ir kiekius.

10.2. Nuotekų surinkimo ir valymo infrastruktūros vystymo koncepcijos schema

Atliekų tvarkymas

Šalies mastu atliekų tvarkyme strategijoje vadovaujamosi Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymu, Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021-2027 metų planu ir Valstybine aplinkos apsaugos strategija. Valstybinėje aplinkos apsaugos strategijoje atliekų tvarkymas Lietuvoje yra pripažįstamas prioritetine aplinkos apsaugos sritimi. Atliekų tvarkymo tobulinimas yra svarbi integracijos į Europos sąjungą dalis. Atliekų šalinimas apima atliekų surinkimą, pervežimą, pirminį apdirbimą ir šalinimą (deginimą, laidojimą).

Švenčionių rajono savivaldybėje funkcionuoja išvystyta atliekų tvarkymo struktūra. Gyventojai turi galimybę rūšiuoti atliekas kolektyvinėse atliekų surinkimo aikštelėse. Taip pat savivaldybėje veikia žaliųjų atliekų surinkimo aikštelė bei didelių gabaritų surinkimo aikštelės, statomos konteinerių aikštelės. Pažymėtina, kad gyventojai mažai naudojami stambių gabaritų atliekų priėmimo aikštelėmis, todėl būtina vykdyti gyventojų aplinkosauginį švietimą.

Atsižvelgiant į visuotines vartojimo tendencijas, galima daryti išvadą, kad susidarantys atliekų Švenčionių rajono savivaldybėje kiekiai taip pat augs. Todėl vykdant urbanizuotų teritorijų plėtrą turi būti numatytos naujos atliekų surinkimo aikštelės, gerinama ir plečiama atliekų tvarkymo infrastruktūra. Tiksliai aikštelių vieta parenkama rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus ar kitus projektus.

Gamtinių dujų tiekimas

Švenčionių rajono savivaldybės teritorijoje, nuo Vilniaus pusės pro Pabradę ir pro Švenčionis ir Švenčionėlius nutiestas magistralinis dujotiekis Pabradė-Visaginas. Šalia Pabradės (Bėčių k.) ir Švenčionėlių (Ragaučinos k.) įrengtos dujų skirstymo stotys. Vidutinio slėgio dujotiekis išplėtotas Švenčionėliuose ir Pabradėje.

Gamtinių dujų perdavimo ir paskirstymo tinklų plėtra vykdoma į urbanizuotas teritorijas, įvertinus ekonominį pagrįstumą. Dujų tinklų plėtra Švenčionių r. sav. turi būti vykdoma pagal aktualų naujų abonentų poreikį. Tačiau, laikantis Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje numatyto efektyvumo principo ir norint didinti gamtinių dujų vartojimą, rajone reikėtų sudaryti geresnes prieigos prie gamtinių dujų infrastruktūros sąlygas. Dujų tinklai planuojami, projektuojami ir klojami įvertinus gamtinių dujų vartotojų skaičių ir jų perspektyvinius poreikius, statybos darbų sąmatą, eksploataavimo kaštus, techninius, ekonominius, ekologinius ir finansinius rodiklius bei atsiperkamumą. Skirstomasis vidutinio ir žemo slėgio vamzdynas bus plėtojamas vadovaujantis rinkos principais, vartotojams ir dujų tiekimo įmonėms tarpusavyje sutarus.

Centralizuotas šilumos tiekimas

Šilumos gamybai Švenčionių rajono savivaldybėje daugiausiai naudojamas biokuras. Šiluma gaminama atnaujintais biokuro ir dujų katilais, todėl mažiau teršama gamta. Švenčionių r. sav. daugiausiai šilumos suvartoja buitiniai vartotojai gyvenantys nemodernizuotuose daugiabučiuose.

Tolimesnis centralizuotos šilumos tiekimo sistemų vystymasis turi būti orientuotas į likusių katilinių modernizavimą bei pasenusių šiluminių trasų pakeitimą naujomis. Šilumos ūkiui reikalinga nuolatinė modernizacija. Šilumos gamybos ir tiekimo įranga, reikalinga šilumos ūkio atnaujinimui – brangi, o jos

atsipirkimo laikas ilgas. Tikėtina, kad šilumos poreikiai rajone kiekine išraiška mažės, nes renovuoti (apšiltinti) daugiabučiai namai ir įstaigos suvartoja mažiau šilumos, daugėja tuščių, bešeimininkių butų, mažėja gyventojų. Atsižvelgiant į tai, galimybės didinti centralizuoto šildymo plėtrą yra labai ribotos. Išlieka poreikis siūlyti potencialiems naujiems vartotojams prisijungti prie centralizuotai tiekiamos šilumos tinklų, prižiūrėti šiluminės energijos gamybos šaltinius bei saugiai juos eksploatuoti.

Elektros energijos tiekimas

Savivaldybės teritorijoje esančių elektros tinklų būklė yra patenkinama, atitinka galiojančius reikalavimus. Laikantis Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje numatyto efektyvumo principo, norint užtikrinti techniškai patikimą, kokybišką ir nepertraukiamą naujų vartotojų aprūpinimą elektros energija Švenčionių rajono teritorijoje tikslinga, pagal poreikį, atlikti nuolatinis elektros skirstomojo tinklo atnaujinimus, kabeliuoti oro tinklo linijas ir vykdyti plėtrą, atnaujinti gatvių apšvietimą.

Poreikis elektros energijai didžiąja dalimi priklausys nuo gyventojų kiekio kaitos, pramonės augimo bei naujų technologijų, leidžiančių naudoti elektros energiją ekonomiškiau režimu, panaudojimo. Įvertinant šiuos faktorius galime daryti prielaidą, kad elektros energijos poreikis Švenčionių rajone neaugs arba augs neženkliai. Esamas elektros energijos paskirstymo tinklas yra pritaikytas panašioms apkrovoms.

Atsižvelgiant į urbanizuotų vietovių vystymosi tęstinumą bei elektros energijos poreikių prognozes, aukštos įtampos perdavimo tinklas nepatirs kardinalių permainų. Galimos naujos neilgos atšakos, jungiančios naujus energetinius objektus į bendrą elektros tinklą. Miestų teritorijomis einančios aukštos įtampos linijos turėtų būti sukabeliuotos. Plečiantis urbanizuotoms teritorijoms atitinkamai plėsis ir 10 kV, 0,4 kW tinklas. Vyks kokybiniai skirstomųjų tinklų pokyčiai, turi būti atnaujinama jau dabar nusidėvėjusių įrangą. Vystysis intelektualieji skirstomieji tinklai, leidžiantys elektros energijos vartotojui ne tik imti energiją, bet ir grąžinti jos perteklių į bendrąjį tinklą.

Atsinaujinantys energijos išteklių

Pagrindinis Strategijos tikslas atsinaujinančių energijos išteklių srityje – toliau didinti atsinaujinančių energijos išteklių dalį Lietuvos vidaus energijos gamyboje ir galutiniame energijos suvartojimo balanse, taip mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro importo ir didinant vietinės elektros energijos gamybos pajėgumus.

Atsinaujinančių energijos išteklių plėtra sąlygotų tam tikrų planuojamos ūkinės veiklos objektų (vėjo jėgainių parkų, saulės elektrinių parkų, biokuro, biodujų elektrinių it kt.) atsiradimą, kurie dėl savo veiklos ypatumų, užimamos teritorijos ploto ar vietos, gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai. Dėl to kiek detalčiau nusakomi vėjo ir saulės elektrinių vystymo principai.

Vėjo elektrinių vystymo principai. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-217 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų, kuriose gali būti ribojami vėjo elektrinių (aukštų statinių) projektavimo ir statybos darbai, žemėlapių patvirtinimo“ patvirtintu žemėlapiu, Švenčionių rajono savivaldybėje yra išskirti du arealai, kurie priskirti Lietuvos Respublikos išskirtinei ekonominei zonai ir teritorijai, kurioje vėjo elektrinių statybos vietos derinamos su sąlyga, kad energijos iš atsinaujinančių išteklių gamintojas pasirašys sutartį su Lietuvos kariuomene dėl dalies investicijų ir kitų išlaidų nacionalinio saugumo funkcijų vykdymui užtikrinti kompensavimui. Vadovaujantis šiuo žemėlapiu nustatyta preliminarini teritorija, kurioje sprendinių rengimo stadijoje bus nustatoma, kur gali būti statomos

neribotos galios vėjo elektrinės jei jos nedarys neigiamo poveikio t.y. neprieštaraus Aplinkos apsaugos įstatymo, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo, Teritorijų planavimo įstatymo, Statybos įstatymo, Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo reikalavimams bei atitiks LT kariuomenės reikalavimus, kitų teisės aktų reikalavimams. Vėjo elektrinės, kurių aukštis mažesnis kaip 30 m (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško, įskaitant ir sparnuotės aukštį) ir yra mažesnės kaip 30 kW įrengtosios galios (tuo atveju, jei Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme šie parametrai keičiami, atitinkamai aktualūs parametrai taikomi iš šiame bendrajame plane) galės būti vystomos Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatyta tvarka tiek teritorijose, kuriose nesudarant neigiamo poveikio gali būti neribotos galios vėjo elektrinės, tiek kitose savivaldybės teritorijose. Tačiau visais atvejais vėjo elektrinių statyba negalima:

- Teritorijose, kuriose vėjo elektrinių projektavimo ir statybos darbai draudžiami pagal Lietuvos Respublikos Lietuvos kariuomenės vado 2016 m. vasario d. įsakymą Nr. V-217;
- Valstybiniuose parkuose ir kitose saugomose teritorijose bei jų buferinėse zonose (jei jų planavimo ir kiti dokumentai nenumato kitaip);
- Jei matosi iš vertingiausių kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų daugiau kaip 0,5° vertikalaus matymo kampų;
- Didelės tikimybės sniego tirpsmo ir liūčių potvynių teritorijose;
- Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose;
- Gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose;
- Nekilnojamojo kultūros paveldo ar kitų visuomenei svarbių objektų ir/ar teritorijų vizualinės apžvalgos teritorijose;
- Miškuose, soduose, pelkėse, paviršiniuose vandens telkiniuose;
- Detaliai ir parengtiniai išžvalgytų naudingųjų iškasenų telkiniuose ir prognozinuose plotuose;
- Ties elektros perdavimo oro linijomis ir ne mažesniu nei vėjo jėgainės aukštis plius 100 m atstumu aplink jas;
- Ties magistraliniu dujotiekiu ir 200 m aplink jį (negavus šių dujotiekių savininko ar valdytojo pritarimo);
- Teritorijose, esančiose mažesniu atstumu nuo valstybinės reikšmės kelių pylimų padų ar kelių griovių išorinių kraštų (jeigu šių elementų nėra, – nuo kelių juostų ribų) nei bendras jų konstrukcijos aukštis, bet visais atvejais ne arčiau kaip 30 metrų nuo magistralinių ir krašto kelių briaunų ir ne arčiau kaip 20 metrų nuo rajoninių kelių briaunų.
- Teritorijose, kuriose pagal teisės aktus ir dokumentus vėjo jėgainių statyba negalima (taip pat pagal Nacionalinį kraštovaizdžio tvarkymo planą).

Konkreči galima vėjo elektrinės vieta identifikuojama atliekant poveikio aplinkai vertinimą. Taip pat gali būti rengiami inžinerinės infrastruktūros vystymo planai dėl vėjo elektrinių vystymo. Racionalu vėjo elektrinėms parinkti vietas su minimaliu želdinių kiekiu, nes vėjo stiprumą sąlygoja ir konkrečios teritorijos žemės paviršiaus šiurkštumas, o didelis želdinių kiekis, silpnina vėjo stiprumą žemės paviršiu artimuose sluoksniuose. Labiausiai priimtinas atvejis, kad vėjo elektrinės numatomos žemės ūkio paskirties žemės gretimybėje.

Saulės šviesos elektrinių vystymo principai. Savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniuose bus identifikuojama teritorija, kurioje nesudarant neigiamo poveikio gali būti statomos neribotos galios saulės šviesos elektrinės. Mažesnės kaip 100 kW įrengtosios galios (tuo atveju, jei Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme šie parametrai keičiami, atitinkamai aktualūs parametrai taikomi iš šiame bendrajame plane) saulės šviesos elektrinės (vadovaujantis Lietuvos Respublikos

atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nuostatomis, kurioms taikomi supaprastinti reikalavimai) galės būti dėstomos visoje savivaldybės teritorijoje. Tačiau visais atvejais (tiek nedidelės galios, tiek neribotos galios) saulės šviesos elektrinės bus negalimos:

- Valstybiniuose parkuose, buferinėse apsaugos zonose ir kitose saugomose teritorijose (nebent saugomų teritorijų specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose, apsaugos reglamentuose numatyta kitaip);
- Didelės tikimybės sniego tirpsmo ir liūčių potvynių teritorijose;
- Kultūros paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose (nebent jų tvarkymo reikalavimuose numatyta kitaip);
- Gamtos paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose;
- Miškuose, pelkėse, paviršiniuose vandens telkiniuose;
- Aprobėtų (detaliai išžvalgytų) atviru kasybos būdu (nuo žemės paviršiaus karjeriais) išgaunamų žemės gelmių išteklių telkinių teritorijose;
- Ties magistraliniu dujotiekiu ir 200 m aplink jį (nesuderinus su magistralinio dujotiekio savininku - negavus rašytinio pritarimo).
- Teritorijose, esančiose arčiau kaip 30 metrų nuo magistralinių ir krašto kelių briaunų ir arčiau kaip 20 metrų nuo rajoninių kelių briaunų.
- Teritorijose, kuriose pagal teisės aktus ir dokumentus saulės šviesos elektrinių statyba negalima.

Saulės šviesos energijos elektrinės (tarp jų saulės šviesos energijos elektrinės, kurios yra hibridinės elektrinės dalis) galės būti statomos žemės ūkio paskirties žemės sklypuose kaip tai numato Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas ir neprieštaraujant aukščiau išdėstytiems saulės šviesos elektrinių savivaldybės teritorijoje vystymo principams. Tuo atveju jei ši nuostata dėl saulės šviesos energijos elektrinių vystymo galimybių žemės ūkio paskirties žemės sklypuose keičiasi Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme ir/ar kituose teisės aktuose, taikomos aktualių teisės aktų nuostatos minėtu klausimu.

Gali būti rengiami inžinerinės infrastruktūros vystymo planai dėl saulės šviesos elektrinių. Teritorijose, kuriose saulės šviesos elektrinės bus galimos, turės būti dėstomos taip, kad nedarytų neigiamo poveikio kraštovaizdiui, nekilnojamojo kultūros paveldo ar kitų visuomenei svarbių objektų ir/ar teritorijų vizualinei apžvalgai. Dėl išaiškinimo ar saulės jėgainės nesudaro vizualinio neigiamo poveikio, atitikties architektūros kokybės kriterijui - urbanistiniam integralumui, vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektūros įstatymu, gali būti gaunama Regioninės architektūros tarybos išvada.

Telekomunikaciniai tinklai ir ryšiai

Švenčionių r. sav. teritorijoje išplėtoti telekomunikacijos tinklai ir ryšiai. Savivaldybės teritorijoje mobiliojo ryšio bokštai ir stiebai išsidėstę taip, kad savo darbiniu lauku padengtų visą teritoriją. Švenčionių rajone visos seniūnijos ir jų centrai, turi plačiąjuosį tinklą. Siekiant prisidėti, turi būti nuolat vykdoma plačiąjuosčio interneto tinklų plėtra.

Augant informacijos srautų kiekiui bei norint prisidėti prie ES ir nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose nustatytų plačiąjuosčio ryšio plėtros tikslų ir uždavinių įgyvendinimo, norint greičio didėjimo būtina skatinti tolimesnę mobilaus ryšio bokštų tinklo plėtrą tuo gerinant ryšio kokybę bei sudarant sąlygas ryšio operatorių tarpusavio konkurencijai.

Inžinerinės infrastruktūros vystymo nuostatos taikomos vienodai abejoms Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos alternatyvoms.

11. KONCEPCIJOS ALTERNATYVŲ Palyginamoji analizė

Abiejų alternatyvų atveju konceptualieji sprendiniai yra orientuoti į racionalų gamtinių išteklių naudojimą ir apsaugos užtikrinimą, gamtinio ir gamtinio-kultūrinio kraštovaizdžio stabilumą, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimą, aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimą. Konceptualieji sprendiniai formuoti vadovaujantis tvarios plėtros principais, todėl tiek kultūros paveldo, tiek gamtinio karkaso, kraštovaizdžio, susisiekimo infrastruktūros, inžinerinės infrastruktūros sprendiniai yra orientuoti į darnios aplinkos kūrimą ir yra tapatūs.

Urbanistinio karkaso vystymo kryptys turi dvi alternatyvas: I alternatyvos atveju tęsiama galiojančiu Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo planu numatyta urbanistinė struktūra, ją kiek optimizuojant - savivaldybės lygmenyje veikia trys pagrindiniai urbanistiniai centrai – Švenčionių, Švenčionėlių ir Pabradės miestai, bei 13 lokalių urbanistinių centrų; II alternatyvos atveju, atsižvelgiant į esamą gyvenamųjų vietovių gyventojų skaičių, siūloma išlaikyti ir stiprinti esamą pagrindinių urbanistinių centrų tinklą, kurį sudaro Švenčionių, Švenčionėlių ir Pabradės miestai bei savivaldybės lygmens urbanistinis centras – Adutiškio miestelis.

I alternatyvos atveju lokalizuoti prioritetingi regioniniu lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai tarp svarbiausių urbanistinių vienetų: Vilniaus – Pabradės, Pabradės – Švenčionių, Švenčionių – Ignalinos, Švenčionių – Švenčionėlių, Švenčionių – Utenos, Švenčionių – Molėtų, Švenčionėlių – Utenos, Švenčionėlių – Molėtų, Švenčionėlių – Pabradės. Kiti savivaldybės lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai numatomi tarp Švenčionių miesto ir Adutiškio miestelio, funkcinis ryšius užbaigiant ties Adutiškio urbanistiniu centru. Lokalūs rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių funkciniai ryšiai yra nustatomi tarp savivaldybės lygmenyje veikiančių trijų pagrindinių urbanistinių centrų, numatytais ryšiais koncentruojant artimiausius lokalius urbanistinius centrus bei kuriant funkcinį ryšių sistemą tarp jų. II alternatyvos atveju stiprinami egzistuojantys funkciniai ryšiai tarp Švenčionių ir Švenčionėlių, šiems miestams prioritetu taikomas mišrios partnerystės modelis. Numatomi šie, Švenčionių rajono savivaldybei reikšmingi, funkciniai ryšiai: Veikiantys regioniniame lygmenyje: prioritetingi, pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytus regioniniu lygmeniu veikiančius funkcinis ryšius. Šioje grupėje intensyviausi jų: Vilniaus – Pabradės, Pabradės – Švenčionių, Švenčionių – Ignalinos, Švenčionių – Švenčionėlių, Švenčionių – Utenos, Švenčionių – Molėtų, Švenčionėlių – Utenos, Švenčionėlių – Molėtų, Švenčionėlių – Pabradės. Taip pat numatyti kiti savivaldybės lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai identifikuojami tarp Švenčionių miesto ir Adutiškio miestelio, juos tęsiant šiaurės kryptimi ir formuojant ryšius tarp Adutiškio miestelio ir Mielagėnų bei Tverečiaus.

Atskleidžiant rekreacinį potencialą taip pat išskiriami du alternatyvų modeliai: I alternatyvos atveju Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijos alternatyvoje išlaikomos galiojančiame Švenčionių rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane nustatytų skirtingo rekreacinio potencialo arealų, linijinės ir taškinės rekreacinės infrastruktūros vystymo kryptys. Orientuojamasi į kokybinę rekreacijos teritorijų plėtrą (modernizuojant rekreacinę infrastruktūrą). II alternatyvos atveju numatoma kiekybinė ir kokybinė (modernizuojant rekreacinę infrastruktūrą) plėtra. Šios alternatyvos atveju yra siūloma rekreacijos ir turizmo pagrindiniais centrais vystyti Švenčionėlių ir Švenčionių miestus, taikant partnerystės modelį. LRBP Švenčionėlių miestui numatytas prioritetas, siekti kurortinės teritorijos statuso, todėl antrosios alternatyvos atveju siūloma išskirtinai Švenčionėlių miestui sudaryti kuo palankesnes sąlygas plėtoti įvairesnes turizmo sritis. Pabradės mieste plėtoti bendrąjį, sporto ir pramogų turizmą. II alternatyvos atveju, Labanorą, Kaltanėnus ir Reškutėnus, taip pat siūloma numatyti

rekreaciniais centrais. Kaltanėnų miestelį realizuoti kaip bendrojo, pažintinio ir poilsio gamtoje rekreacinį centrą, Labanore ir Reškutėnuose toliau vystyti pažintinio ir poilsio gamtoje turizmo sritis.